दि. ०७ जानेवारी, २०२६

नागरिकाची सनद

अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

महाराष्ट्र शासन

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२.
दूरध्वनी क्र.०२२-२२०२८२५३

महाराष्ट्र
शासन

अनिल डिग्गीकर, भा.प्र.से.
अपर मुख्य सचिव

अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
मादाम कामा मार्ग, शहीद राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक : ७ जानेवारी, २०२६.

प्रस्तावना

सार्वजनिक वितरण व्यवस्था ही केंद्र व राज्य शासन यांच्या संयुक्त सहकार्याने राबविण्यात येते. दारिद्र्यरेषेखालील आणि दुर्गम भागातील पात्र कुटुंबांना निवडक जीवनावश्यक वस्तू सवलतीच्या दरामध्ये उपलब्ध करुन देण्यासाठी सार्वजनिक वितरण व्यवस्था हे एक माध्यम आहे.

आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करून सार्वजनिक वितरण व्यवस्था अधिक परिणामकारक व सक्षम करण्यासाठी विभाग प्रयत्नशील आहे आणि त्यासाठी नागरिकांचा सहभागसुध्दा तेवढाच महत्वाचा व गरजेचा आहे.

या विभागामार्फत देण्यात येणाऱ्या विविध सेवा, त्यांचे निकष, कालमर्यादा, तक्रार निवारण कार्यपध्दती इत्यादी बाबतची माहिती नागरिकांना पारदर्शीपणे असावी, यासाठी अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभागाची नागरी सनद तयार करण्यात आली आहे. निवडक जीवनावश्यक वस्तुंचा पुरवठा, ग्राहक संरक्षण व वैध मापन शास्त्र कायद्याची अंमलबजावणी, शेतकऱ्यांना त्यांच्या धान्याला योग्य हमीभाव मिळावा, त्यासाठी आधारभूत खरेदी किंमत योजनेखाली धान्य खरेदी ही प्रमुख कार्ये पार पाडताना त्यामध्ये नागरिकांचाही सहभाग असावा, या दृष्टीने अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभागाच्या नागरी सनदेमधील माहिती निश्चितच उपयुक्त ठरेल.

शुभेच्छासह...

(अनिल डिग्गीकर)

	अनुक्रमणिका		
क्र.	विषय	संबंधित कार्यासन	पृष्ठ क्रमांक
	भाग-१ (अन्न व नागरी पुरवठा उपविभाग)		
	विभागाचे उद्दिष्ट व संरचना		१
१	राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम-२०१३	नापु-२२	३-५
२	जीवनावश्यक वस्तु अधिनियम-१९५५	नापु-२१ व २३	५
३	अन्नधान्य वितरणाची सुधारीत पध्दत	नापु-१६अ	६
४	शिधापत्रिका	नापु-२८	६-९
५	रास्तभाव/शिधावाटप दुकाने	नापु-३१	९-१३
६	पेट्रोल पंप व गॅस एजन्सी	नापु-२७	१३-१४
७	केरोसिन परवाना मंजूर करण्याची कार्यपध्दती	नापु-२७	१४-१५
८	सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेचे संगणकीकरण	संगणक कक्ष	१५-१६
९	शिवभोजन	नापु-१७	१६-१७
१०	साखर	नापु-१७	१७-१८
११	महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम -२०१५	नापु-१२	१८
१२	जिल्हा तक्रार निवारण अधिकारी	नापु-२२	१८-१९
विवरणपत्र १ ते ४		नापु-२३ व २७	२०-२४
	भाग-२ वैधमापनशास्त्र यंत्रणा		
१	अ) वजन वा मापांची पडताळणी व मुद्रांकन	ग्रासं-३	२५
	आ) वजन माप विषयक परवाने	ग्रासं-३	२५
	इ) वजन-माप आणि आवेष्टित वस्तू नियम विषयक तरतुदींचा भंग	ग्रासं-३	२६
	ई) वैधमापनशास्त्र यंत्रणेमार्फत करण्यात येणारी कार्ये, जबाबदार अधिकारी, कार्यपूर्ती कालावधी व याबाबत तक्रार विषयी अधिकारी यांचा तपशिल.	ग्रासं-३	२६-३०
	भाग - ३ (ग्राहक संरक्षण उपविभाग)		
२	(अ) राज्य ग्राहक संरक्षण परिषद	ग्रासं-२	३१
	(आ) जिल्हा ग्राहक संरक्षण परिषद	ग्रासं-२	३१
	(इ) ग्राहक संरक्षण अधिनियम, २०१९ ची अंमलबजावणी	ग्रासं-४	३१

(**टिप :-** सदर नागरीकांच्या सनदेमध्ये नमूद करण्यात आलेली माहिती, योजना, दर्शविण्यात आलेले शुल्क, पात्रता या बाबींमध्ये वेळोवेळी बदल होत असतो. नागरीकांची सनद ही नागरीकांच्या माहितीस्तव प्रसिध्द करण्यात येत आहे. त्याचा संदर्भ म्हणून कोणत्याही अन्य कारणास्तव वापर करण्यात येऊ नये.)

भाग–१

अन्न व नागरी पुरवठा विभाग

उद्दिष्ट :-

जीवनावश्यक वस्तू रास्तभावात आणि ठराविक प्रमाणात उपलब्ध करून देण्याकरिता “सार्वजनिक वितरण व्यवस्था” या विभागामार्फत कार्यान्वित केलेली आहे.

पुरवठा विभागाची संरचना:-

मंत्री

↓

राज्यमंत्री

↓

अपर मुख्य सचिव तथा पुरवठा आयुक्त

↓

नियंत्रक, शिधावाटप, मुंबई (मुंबई, ठाणे शिधावाटप क्षेत्र)

↓

उप नियंत्रक, शिधावाटप

↓

शिधावाटप कार्यालय

उपायुक्त (पुरवठा) (६ महसूल विभाग)

↓

जिल्हा पुरवठा अधिकारी/अन्नधान्य वितरण अधिकारी

↓

तहसील कार्यालय

सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेचे घटक:-

मुंबई, ठाणे शिधावाटप क्षेत्र :- नियंत्रक शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा, मुंबई यांच्या नियंत्रणाखालील विभागीय परिमंडळ कार्यालये व त्याखालील विविध शिधावाटप कार्यालयांमधून हे काम चालते. मुंबई, ठाणे शिधावाटप क्षेत्रात पाच विभागीय परिमंडळ कार्यालये व त्याखालील ४७ शिधावाटप कार्यालये कार्यान्वित आहेत.

जिल्हा स्तर :- जिल्हाधिकाऱ्यांच्या नियंत्रणाखाली पुरवठा विभागाचे काम जिल्हा पुरवठा अधिकारी व त्यांचे कार्यालय पाहते.

तालुका स्तर :- तहसीलदाराच्या नियंत्रणाखाली पुरवठा शाखा हे काम पाहते. पुणे, नागपूर, सोलापूर अशा मोठ्या शहरांमध्ये तहसीलदारांच्या कार्यालयाऐवजी झोनल ऑफीसमधून पुरवठा विभाग हे काम पाहते.

१)	**राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंमलबजावणी :-**

राज्यात दि. १ फेब्रुवारी, २०१४ पासून सदर अधिनियमाची अंमलबजावणी करण्यात येत आहे. सदर अधिनियमानुसार राज्यातील ६२.३ % (सुमारे ७ कोटी) लोकसंख्या अनुदानीत दराने धान्य मिळण्यास पात्र असून त्यात ७६.३ % (सुमारे ४.७० कोटी) ग्रामीण व ४५.३ % (सुमारे २.३० कोटी) नागरी लोकसंख्येचा समावेश आहे. सदर अधिनियमांतर्गत लाभार्थ्यांचे अंत्योदय अन्न योजना कुटुंब व प्राधान्य कुटुंब लाभार्थी अशा दोन गटात वर्गीकरण करण्यात आले आहे. सदर अधिनियमानुसार अंत्योदय अन्न योजनेतील कुटुंबांना प्रतिमाह प्रति शिधापत्रिका ३५ किलो अन्नधान्य व प्राधान्य कुटुंबातील लाभार्थ्यांना प्रतिव्यक्ती प्रतिमाह ५ किलो या प्रमाणात अन्नधान्य वितरीत करण्यात येते. सदर अन्नधान्य रु. ३/- प्रतिकिलो या दराने तांदूळ, रु. २/- प्रतिकिलो या दराने गहू व रु. १/- प्रतिकिलो या दराने भरडधान्य वितरीत करण्यात येते. केंद्र शासनाच्या दि.०४.१२.२०२३ च्या अधिसूचेनुसार दि.०१.०१.२०२४ ते पुढील पाच वर्ष (दि.३१.१२.२०२८ पर्यंत) या कालावधीत सदर अन्नधान्य मोफत वितरीत करण्यात येणार आहे.

राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ मधील कलम ८ नुसार पात्र व्यक्तीस अन्न/आहार न मिळाल्यास केंद्र शासन निश्चित करेल त्या कालावधीकरिता व पद्धतीनुसार सदर व्यक्ती राज्य शासनाकडून अन्नसुरक्षा भत्ता मिळण्यास हक्कदार असतील.

महिला सक्षमीकरण करण्याच्या हेतूने सदर अधिनियमातील कलम १३ मधील तरतूदीनुसार अनुदानित दरातील अन्नधान्यासाठी पात्र कुटुंबातील जेष्ठ महिला ही “कुटुंब प्रमुख” म्हणून ठरविण्यात आली आहे.

- **राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत पात्र लाभार्थी निवडीचे निकष :-**

१. दि. १७.७.२०१३ च्या शासन निर्णयान्वये उपरोक्त प्रमाणे विहीत केलेले निकष पूर्ण करणाऱ्या दारिद्र्य रेषेखालील (पिवळी शिधापत्रिकाधारक) कुटुंबांचा अंत्योदय अन्न योजना कुटुंब गटात समावेश करण्यात येतो.

२. अंत्योदय अन्न योजनेत समाविष्ट न झालेल्या दारिद्र्य रेषेखालील (पिवळी शिधापत्रिकाधारक) कुटुंबातील सर्व सदस्य आणि दारिद्र्य रेषेवरील कुटुंबांतील केशरी शिधापत्रिकाधारकांपैकी ग्रामीण भागातील वार्षिक कौटुंबिक उत्पन्न **रु. ४४,०००/-** पर्यंत व नागरी भागातील वार्षिक कौटुंबिक उत्पन्न रु.५९,०००/- पर्यंत असणाऱ्या शिधापत्रिकाधारकांचा प्राधान्य कुटुंबातील लाभार्थी या गटात समावेश करण्यात येतो.

राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत **अंत्योदय लाभ योजनेसाठी** पात्र लाभार्थी निवडीचे निकष पुढीलप्रमाणे आहेत:-

(१) ज्या कुटुंबांचे प्रमुख विधवा स्त्रिया अथवा आजारी वा अपंग किवा ६० वर्षे वयावरील वृध्द आहेत व ज्यांना उदरनिर्वाहाचे निश्चित साधन नाही अथवा सामाजिक आधार नाही.

(२) एकटे राहात असलेले दुर्धर आजारग्रस्त / अपंग / विधवा / ६० वर्षावरील वृध्द, ज्यांना कुठलाही कौटुंबिक वा सामाजिक आधार अथवा कायम स्वरुपी उत्पन्नाचे साधन उपलब्ध नाही.

(३) आदिम आदिवासी कुटुंबे (माडीया, कोलाम, कातकरी)

(४) भूमिहीन शेतमजूर, अल्पभूधारक शेतकरी, ग्रामीण कारागीर उदा. कुंभार, चांभार, मोची, विणकर, सुतार, लोहार तसेच झोपडपट्टीतील रहिवासी विशिष्ठ क्षेत्रात रोजंदारीवर काम करुन उपजिविका करणारे नागरिक

जसे हमाल, मालवाहक, सायकलरिक्षा चालविणारे, हातगाडीवरुन मालाची ने-आण करणारे, फळे आणि फुले विक्रेते, गारुडी, कच-यातील वस्तु गोळा करणारे तसेच निराधार व अशाप्रकारे काम करणारे शहरी तसेच ग्रामीण भागातील कुटूंबे.

(५) कुष्ठरोगी / बरा झालेला कुष्ठरोगी, कुटुंब प्रमुख असलेली कुटुंबे.

राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत सवलतीच्या दराने अन्नधान्य देण्याकरिता शासनावर येणारा आर्थिक भार कमी होण्याच्या दृष्टीने तसेच योग्य व गरजू लाभार्थ्यांना सवलतीच्या दराने अन्नधान्याचा लाभ मिळावा या उद्दिष्टासाठी "अनुदानातून बाहेर पडा " (Opt Out of Subsidy) ही योजना सुरु करण्याचा निर्णय दिनांक १९.१०.२०१६ च्या शासन निर्णयान्वये घेण्यात आला आहे.

- **राज्य अन्न आयोग :-**

महाराष्ट्र राज्यामध्ये दिनांक १ फेब्रुवारी, २०१४ पासून राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ ची अंमलबजावणी सुरू झालेली आहे. राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियमातील कलम १६ नुसार राज्यामध्ये "राज्य अन्न आयोग" गठीत करण्याबाबतची तरतूद आहे. दिनांक ११ एप्रिल, २०१७ च्या अधिसूचनेद्वारे राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ (२०१३ चा २०) मधील कलम १६ (१) द्वारा प्रदान करण्यात आलेल्या शक्तींचा वापर करुन, प्रथमत: राज्य शासन, राज्य अन्न आयोग गठीत करण्यात आला आहे. सद्यस्थितीत राज्य अन्न आयोगावर श्री. महेश ढवळे यांची अध्यक्षपदी व ५ सदस्य यांची नियुक्ती अनुक्रमे दि. २८.०४.२०२५ व दि. १.१०.२०२५ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये करण्यात आलेली आहे.

राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ च्या कलम १६ (६) मध्ये नमूद केलेली कार्ये सदर अन्न आयोग पार पाडील.

- **महाराष्ट्र अन्नसुरक्षा नियम, २०१९:-**

राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ च्या कलम ४० अन्वये, सदर अधिनियमातील तरतूदींच्या अंमलबजावणीकरीता पूर्वप्रसिद्धीच्या अटीच्या अधीन राहून सदर अधिनियमाशी व केंद्र शासनाने केलेल्या नियमांशी सुसंगत नियम तयार करणे राज्य शासनास आवश्यक आहे. त्यानुसार महाराष्ट्र अन्नसुरक्षा नियम, २०१९ तयार करण्यात आले असून शासन अधिसूचना, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, दिनांक २४.५.२०१९ अन्वये असाधारण राजपत्रात प्रसिध्द करण्यात आली आहे. तद्नंतर यामध्ये दि.२४.०४.२०२३ रोजीच्या अधिसूचनेद्वारे महाराष्ट्र अन्नसुरक्षा (सुधारणा) नियम, २०२३ समाविष्ट करण्यात आले आहेत.

- **मुख्यमंत्री अन्नपुर्णा योजना :**

महाराष्ट्र शासनाचा सन २०२४-२५ या वर्षाचा अतिरिक्त अर्थसंकल्प सादर करताना मुख्यमंत्री अन्नपुर्णा योजनेची घोषणा करण्यात आली आहे. उपरोक्त घोषणेच्या अनुषंगाने केंद्र शासनाच्या प्रधानमंत्री उज्ज्वला योजनेच्या राज्यातील सुमारे ५२.१६ लक्ष लाभार्थ्यांना तसेच मुख्यमंत्री-माझी लाडकी बहीण योजनेच्या पात्र लाभार्थ्यांच्या कुटुंबाला वार्षिक ३ गॅस सिलेंडरचे पुनर्भरण (Refill) मोफत उपलब्ध करून देण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे. सदर योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी दि.३०.०७.२०२४ रोजी शासन निर्णय तसेच दि.०४.०९.२०२४ व दि.०४.१०.२०२४ रोजी शासन शुद्धिपत्रक निर्गमित करण्यात आले आहेत. त्यानुसार सदर योजना दि.३०.०७.२०२४ पासून कार्यान्वित करण्यात आली आहे.

- <u>कल्याणकारी संस्था, वसतीगृहे, आश्रमशाळा इत्यादी संस्थांना बीपीएल दराने धान्य वितरणाची योजना:-</u>

राज्यातील कल्याणकारी संस्थांना प्रत्येक लाभार्थ्यास दरमाह १५ किलो याप्रमाणे धान्याचे वितरण करण्याकरिता केंद्र शासन बी.पी.एल दराने अन्नधान्याचे (गहू व तांदूळ) अतिरिक्त नियतन मंजूर करते. त्यानुसार या विभागाच्या दिनांक २६.४.२००२ च्या शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार सदर धान्याचे वितरण करण्यात येते.

केंद्र शासनाने दिनांक १३.०२.२०२० च्या पत्रान्वये कल्याणकारी संस्था व वसतीगृहे योजनेंतर्गत शासनाच्या मालकीच्या व शासनामार्फत चालविण्यात येत असलेल्या कल्याणकारी संस्थासह, शासन अनुदानित कल्याणकारी संस्था व वसतीगृहांमधील लाभार्थ्यांसाठी नियतन मंजूर करण्यात येणार असल्याचे कळविले आहे. त्यानुसार सद्यस्थितीत सदर योजनेंतर्गत अन्नाधान्य मिळणाऱ्या शिधापत्रिकाधारक आस्थापनांची संख्या ३६७४ असून त्यातील लाभार्थींची संख्या ४१४५८५ आहे. यापैकी ३१८४ संस्था सुरु असून त्यामध्ये लाभार्थी संख्या ३,३७,४६७ इतकी आहेत. या संस्थांना १५ किलो प्रति निवासी प्रति माह अन्नधान्याचे वाटप करण्यात येते.

२) जीवनावश्यक वस्तु अधिनियम, १९५५

जीवनावश्यक वस्तु अधिनियम, १९५५ च्या तरतुदीनुसार जीवनावश्यक वस्तुंचा पुरवठा, वाटप, साठा यावर संनियंत्रण ठेवण्यासाठी विविध सांविधिक आदेशामध्ये तरतुदी करण्यात आलेल्या आहेत. सांविधिक आदेशातील तरतुदींचे संबधित परवानाधारकांकडून उल्लंघन झाल्यास परवाना प्राधिकारी म्हणजेच संबधित जिल्हा पुरवठा अधिकारी, अन्नधान्य वितरण अधिकारी तसेच मुंबई/ठाणे शिधावाटप क्षेत्रात परिमंडळीय उपनियंत्रक, शिधावाटप हे संबंधित परवानाधारकाच्या केरोसीन परवान्याची अथवा रास्तभाव/अधिकृत शिधावाटप दुकानाच्या प्राधिकारपत्राची अनामत रक्कम अंशत:/पूर्ण सरकारजमा करण्याची कारवाई करतात अथवा रद्द/निलंबित करतात. अशा आदेशाविरुद्ध व्यथित होऊन संबंधित परवानाधारक उप आयुक्त (पुरवठा) यांच्याकडे पुर्ननिरीक्षण / अपील अर्ज दाखल करतात. परवानाधारकाने आदेश प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून ३० दिवसांच्या कालावधीत उप आयुक्त (पुरवठा) यांचेकडे पुनरीक्षण अर्ज करणे आवश्यक आहे. प्राप्त पुनरीक्षण अर्जावर उप आयुक्त (पुरवठा) यांनी योग्य तो निर्णय घ्यावयाचा आहे. मुंबई/ठाणे शिधावाटप क्षेत्रात संबंधित परवानाधारकांविरुद्ध नियंत्रक शिधावाटप, मुंबई यांना कारवाई करण्याबाबत प्राधिकृत करण्यात आलेले आहे.

उप आयुक्त (पुरवठा) तसेच नियंत्रक शिधावाटप, मुंबई यांच्या आदेशाने व्यथित झालेले परवानाधारक आदेश प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून ३० दिवसांच्या कालावधीत मा.मंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण/ मा. राज्यमंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण यांच्यासमोर आदेशाच्या प्रती व विहीत शुल्क असलेल्या कोर्ट फी स्टँपसह पुनरीक्षण अर्ज दाखल करुन दाद मागू शकतात. सदर अर्जावर मा.मंत्री / मा. राज्यमंत्री यांच्यामार्फत उचित निर्णय घेण्यात येतो. मा.मंत्री / मा.राज्यमंत्री यांच्या आदेशाविरुद्ध पुनर्विलोकन दाखल करावयाचे असल्यास, अपिलार्थीने आदेश प्राप्त झाल्यानंतर मा.मंत्री / मा. राज्यमंत्री यांच्यासमोर पुनर्विलोकन अर्ज सादर करणे आवश्यक असते.

अशा पद्धतीने दाखल करुन घेतलेल्या पुनरीक्षण / पुनर्विलोकन अर्जावर मा.मंत्री / मा. राज्यमंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण यथावकाश सुनावणी घेऊन अंतिम निर्णय/आदेश पारित करतात. मा.मंत्री / मा.राज्यमंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण यांनी पुनर्विलोकन अर्ज प्रकरणी पारीत केलेल्या आदेशाविरुद्ध परवानाधारक मा.उच्च न्यायालयात दाद मागू शकतात.

३) अन्नधान्य वितरणाची सुधारित पध्दत

“सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेअंतर्गत निर्धारित दराने व योग्य दर्जाचे धान्य शिधापत्रिकाधारकांना खात्रीशिररित्या उपलब्ध होईल, याची हमी देण्याच्या उद्देशाने शासनाने सुधारित धान्य वितरण प्रणाली राबविण्याबाबत दि.१५ जानेवारी, २०२१ रोजी निर्णय घेतला आहे. सदर सुधारित धान्य वितरण प्रणालीअंतर्गत भारतीय अन्न महामंडळ गोदाम ते रास्तभाव दूकानांपर्यंत जिल्हावार एकाच वाहतूकदारामार्फत शासकिय खर्चाने अन्नधान्याची वाहतूक करण्याचा शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे. सदर शासन निर्णयातील तरतूदींनुसार आतापर्यंत ३४ जिल्हे व मुंबई ठाणे परिमंडळ क्षेत्रातील सर्व ५ परिमंडळे अशा रितीने एकुण ३९ जिल्हे/परिमंडळातील वाहतूक कंत्राटदारांची नियुक्ती करण्यात आली आहे. अशा प्रकारे सार्वजनिक वितरण प्रणाली अंतर्गत अन्नधान्य वाहतूक करण्यात येते.”

४) शिधापत्रिका

अ) तिहेरी शिधापत्रिका योजना :-

राज्यामध्ये दिनांक ५ मे, १९९९ पासून तिहेरी कार्ड योजना लागू करण्यात आली आहे. त्या अनुषंगाने राज्यामध्ये सर्व शिधापत्रिकाधारकांना पुढील निकषाप्रमाणे तीन रंगाच्या शिधापत्रिका वितरीत करण्यात येतात.

A) पिवळया शिधापत्रिकांसाठी निकष :-

लक्ष्य निर्धारित सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेच्या लाभार्थ्यांना (बी.पी.एल.) पिवळया रंगाच्या शिधापत्रिकेसाठी :-

i) आयआरडीपीच्या सन १९९७-९८ च्या यादीत नाव समाविष्ट असणे व कुटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न रुपये १५,०००/- या मर्यादेत असले पाहिजे.

ii) कुटुंबातील कोणतीही व्यक्ती डॉक्टर, वकील, स्थापत्य विशारद, चार्टर्ड अकाऊन्टट नसावी.

iii) कुटुंबातील कोणतीही व्यक्ती व्यवसाय कर, विक्रीकर किंवा आयकर भरत नसावी किंवा भरण्यास पात्र नसावी.

iv) कुटुंबाकडे निवासी दूरध्वनी नसावा.

v) कुटुंबाकडे चारचाकी वाहन नसावे.

vi) कुटुंबातील सर्व व्यक्तींच्या नावे एकूण दोन हेक्टर जिरायत किंवा एक हेक्टर हंगामी बागायत किंवा अर्धा हेक्टर बारमाही बागायत (दुष्काळी तालुक्यात त्याच्या दुप्पट क्षेत्र) जमीन नसावी.

- शासन निर्णय दिनांक ९ सप्टेंबर, २००८ अन्वये राज्यातील सर्व विडी कामगार तसेच सर्व पारधी व कोल्हाटी समाजाच्या कुटुंबांना आणि शासन निर्णय दिनांक २९ सप्टेंबर, २००८, २१ फेब्रुवारी, २००९ व दिनांक १७ जानेवारी, २०११ अन्वये परित्यक्त्या व निराधार स्त्रियांना बी.पी.एल. शिधापत्रिकांचे लाभ तात्पुरत्या स्वरुपात देण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे.
- शासन निर्णय दि.१७.३.२००३ अन्वये बंद पडलेल्या कापड गिरण्या, सूत गिरण्या, साखर कारखाने, इ. मधील कामगारांना पिवळया शिधापत्रिकांचे लाभ तात्पुरत्या स्वरुपात देण्याचा निर्णय घेतला आहे.

B-i) केशरी शिधापत्रिकेसाठी निकष :-

लक्ष्य निर्धारित सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेच्या लाभार्थ्यांना (ए.पी.एल.) केसरी रंगाच्या शिधापत्रिकेसाठी :-

i) कुटुंबाचे एकत्रित वार्षिक उत्पन्न रुपये १५,०००/- पेक्षा जास्त परंतु १ लक्ष किंवा त्यापेक्षा जास्त नसावे.

ii) कुटुंबातील कोणाही व्यक्तीकडे चारचाकी यांत्रिक वाहन नसावे. (टॅक्सी चालक वगळून)

iii) कुटुंबातील सर्व व्यक्तींच्या नावे मिळून ४ हेक्टर किंवा त्यापेक्षा जास्त बारमाही बागायती जमीन असू नये.

B-ii) प्राधान्य गटातील शिधापत्रिकेसाठी निकष :-

राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत लाभार्थ्यांची निवड करण्यासाठी निकष ठरवितांना लक्ष्य निर्धारीत सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेअंतर्गत लाभ घेत असलेल्या (ब-१) मधील लाभार्थ्यांपैकी ज्या लाभार्थ्यांनी सन २०११ मध्ये विहित नमुन्यात वार्षिक कौटुंबिक उत्पन्न नमूद केले आहे, त्या उत्पन्नानुसार शहरी भागात कमाल रु. ५९,०००/- पर्यंत वार्षिक कौटुंबिक उत्पन्न असणाऱ्या लाभार्थ्यांचा पात्र लाभार्थी म्हणून व ग्रामीण भागात कमाल रु. ४४,०००/- पर्यंत वार्षिक कौटुंबिक उत्पन्न असणाऱ्या लाभार्थ्यांचा पात्र लाभार्थी म्हणून समावेश करणेबाबत दिनांक १७.१२.२०१३ च्या शासन निर्णयान्वये निर्णय घेण्यात आला आहे. सदर लाभार्थ्यांकडील केशरी शिधापत्रिकांवर प्रथम पृष्ठावर "वरील उजव्या कोपऱ्यात" **"प्राधान्य कुटुंबातील लाभार्थी"** असा शिक्का मारण्यात आला आहे.

C) अंत्योदय योजना लाभार्थी निकष:

केंद्र शासनाने दिनांक २५.१२.२००० रोजी अंत्योदय योजनेची घोषणा केली होती. सदर योजनेंतर्गत गरिबातील गरिब (Poorest of the poor) कुटुंबाना दरमहा ३५ किलो धान्य गहू-२ रूपये व तांदूळ-३ रूपये प्रती किलो या दराने वितरीत करण्यात येत आहे. शासन निर्णय दिनांक १७.०७.२०१३ नुसार अंत्योदय अन्न योजनेसाठी लाभार्थ्यांची निवड करण्यासाठी केंद्र शासनाने वेळोवेळी राज्य शासनास केलेल्या मार्गदर्शक सुचनांनूसार पात्र लाभार्थ्यांचे निकष खालीलप्रमाणे आहेत.

I. ज्या कुटुंबाचे प्रमुख विधवा स्त्रिया अथवा आजारी वा अपंग किंवा ६० वर्षे वयावरील वृध्द आहेत व ज्यांना उदरनिर्वाहाचे निश्चित साधन नाही अथवा सामाजिक आधार नाही.

II. एकटे राहात असलेले दुर्धर आजारग्रस्त / अपंग / विधवा / ६० वर्षावरील वृध्द, ज्यांना कौटुंबिक वा सामाजिक आधार अथवा कायम स्वरूपी उत्पन्नांचे साधन उपलब्ध नाही.

III. आदिम आदिवासी कुटुंबे (माडीया, कोलाम, कातकरी).

IV. भूमिहीन शेतमजूर, अल्पभूधारक शेतकरी, ग्रामीण कारागीर उदा. कुंभार, चांभार, मोची, विणकर, सूतार, लोहार तसेच झोपडपट्टीतील रहिवासी विशिष्ट क्षेत्रात रोजंदारीवर काम करून उपजिविका करणारे नागरीक जसे हमाल, मालवाहक, सायकलरिक्षा चालविणारे, हातगाडीवरून मालाची ने-आण करणारे, फळ व फुले विक्रेते, गारूडी, कचऱ्यातील वस्तु गोळा करणारे तसेच निराधार व अशा प्रकारे काम करणारे शहरी तसेच ग्रामीण भागातील व्यक्तींची कुटुंबे.

V. कुष्ठरोगी / बरा झालेला कुष्ठरोगी कुटूंब प्रमुख असलेली कुटुंबे.

D) शुभ्र शिधापत्रिकांसाठी निकष :-

ज्या कुटुंबातील सर्व व्यक्तींचे मिळून एकत्रित वार्षि क उत्पन्न रुपये १ लक्ष किंवा त्यापेक्षा जास्त असेल किंवा त्या कुटुंबातील कोणाही व्यक्ती कडे चारचाकी यांत्रिक वाहन असेल किंवा कुटुंबातील सर्व व्यक्तीच्या नावे मिळून चार हेक्टरपेक्षा जास्त बारमाही बागायती शेतजमीन असेल अशा कुटुंबांना शुभ्र शिधापत्रिका देण्यात येतात.

ब) शिधापत्रिकेकरीता आकारण्यात येणारे दर

शिधावस्तू प्राप्त करून घेण्यासाठी प्रत्येक कुटुंबाकडे शिधापत्रिका असणे आवश्यक आहे. शिधापत्रिका मिळण्यासाठी शिधावाटप कार्यालय किंवा तहसिल कार्यालयात विहित नमुन्यातील अर्ज अर्जदाराने स्वत: केला पाहिजे.

अ.क्र.	शिधापत्रिकेचा प्रकार	दर (रूपये)
१	नविन पिवळी शिधापत्रिका	१०
२	नविन केशरी शिधापत्रिका	२०
३	नविन शुभ्र शिधापत्रिका	५०
४	दुय्यम पिवळी शिधापत्रिका	२०
५	दुय्यम केशरी शिधापत्रिका	४०
६	दुय्यम शुभ्र शिधापत्रिका	१००
७	शिधावाटप/ पुरवठा कार्यालयातून दिले जाणारे विविध अर्जाचे नमुने (नमुना नंबर १ सह अर्जाचे सर्व नमुने)	२

शिधापत्रिका ही शासनाची मालमत्ता असल्यामुळे पुरवठा निरिक्षक किंवा इतर संबंधित अधिकारी मागणी करतील तेव्हा शिधापत्रिकाधारकाने त्यांना शिधापत्रिका दाखविली पाहिजे. कोणत्याही व्यक्तीने एकापेक्षा अधिक शिधापत्रिका मिळविणे किंवा एकापेक्षा अधिक शिधापत्रिकेत नाव समाविष्ट करणे हा गुन्हा आहे.

क) अपात्र शिधापत्रिका शोध मोहिम :-

सार्वजनिक वितरण व्यवस्था (नियंत्रण) आदेश, २०१५ मधील तरतुदीनुसार शिधापत्रिका तपासणी ही निरंतर प्रक्रिया आहे.

निकषात न बसणाऱ्या शिधापत्रिका तात्काळ अपात्र ठरवून त्या रद्द करण्यात येतात व संबधितांच्या मागणीनुसार त्यांना अन्य अनुज्ञेय शिधापत्रिका देण्याची कार्यवाही करावी करण्यात येते. त्याचप्रमाणे दुबार, अस्तित्वात नसलेल्या व्यक्ती, मयत व्यक्ती व अपात्र शिधापत्रिकांसाठी शोध मोहिम राबविण्यात येते.

ड)	काम पूर्ण करण्यासाठी कालमर्यादा व तक्रार कोणाकडे करावी

शिधावाटप दुकान/शिधापत्रिका/शिधावस्तू याबाबतच्या सेवा महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, २०१५ अंतर्गत विहीत कालमर्यादा तसेच पदनिर्देशित अधिकारी/ प्रथम अपिल अधिकारी व द्वितीय अपिल प्राधिकारी खालीलप्रमाणे अधिसूचित करण्यात आलेल्या आहेत.

अ. क्र.	लोकसेवेचा तपशील	लोकसेवा पुरविण्यासाठी विहीत केलेली कालमर्यादा	पदनिर्देशित अधिकारी	प्रथम अपिल अधिकारी	द्वितीय अपिल प्राधिकारी
१	नवीन शिधापत्रिका मागणी	३० दिवस	शिधावाटप अधिकारी / परिमंडळ अधिकारी / तहसिलदार/ अन्नधान्य वितरण अधिकारी	सहाय्यक नियंत्रक शिधावाटप / अन्नधान्य वितरण अधिकारी / जिल्हा पुरवठा अधिकारी	उपनियंत्रक शिधावाटप / उप आयुक्त (पुरवठा)
२	१.शिधापत्रिकेतील नावात दुरुती	०३ दिवस	शिधावाटप अधिकारी / परिमंडळ अधिकारी / तहसिलदार/ अन्नधान्य वितरण अधिकारी	सहाय्यक नियंत्रक शिधावाटप / अन्नधान्य वितरण अधिकारी/ जिल्हा पुरवठा अधिकारी	उपनियंत्रक शिधावाटप / उप आयुक्त (पुरवठा)
	२.शिधापत्रिकेत नावे समाविष्ट करणे / नाव वाढविणे	गृहभेट आवश्यक असल्यास ३० दिवस अन्यथा ०३ दिवस			
	३.शिधापत्रिकेमधील नाव कमी करणे	०३ दिवस			
	४.शिधापत्रिकेवरील पत्ता बदल करणे	३० दिवस			
३	१.दुय्यम शिधापत्रिका (खराब / फाटलेली इ.)	गृहभेट आवश्यक असल्यास ३० दिवस अन्यथा ०६ दिवस	शिधावाटप अधिकारी / परिमंडळ अधिकारी / तहसिलदार / अन्नधान्य वितरण अधिकारी	सहाय्यक नियंत्रक शिधावाटप / अन्नधान्य वितरण अधिकारी / जिल्हा पुरवठा अधिकारी	उपनियंत्रक शिधावाटप / उप आयुक्त (पुरवठा)
	२. दुय्यम शिधापत्रिका (गहाळ शिधापत्रिका)	३० दिवस			

५)	रास्तभाव/शिधावाटप दुकाने

अ)	राज्यातील रास्तभाव/ शिधावाटप दुकान व केरोसीन परवाने मंजूर करण्याबाबतचा निर्णय:-

राज्यात राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०13 लागू असून, या अधिनियमातील कलम, १२ (२) (ड.) मधील तरतुदी खालीलप्रमाणे आहे :-

“पंचायती, स्वयंसहायता गट, सहकारी संस्था, यासारख्या सार्वजनिक संस्थांना किंवा सार्वजनिक न्यासांना रास्तभाव दुकानांचे व्यवस्थापन करणे.”

शासन पत्र क्रमांक राभादु-१७१६/प्र.क्र.२३९/१७/नापु-३१, दिनांक ०७ सप्टेंबर, २०१८ नुसार सध्याची रास्तभाव दुकाने/किरकोळ केरोसिन परवाने तसेच ठेवून आजमितीस रद्द असलेली व यापुढे रद्द होणारी, राजीनामा दिलेली व लोकसंख्या वाढीमुळे द्यावयाची नवीन तसेच, विविध कारणांमुळे भविष्यात द्यावयाची नवीन रास्तभाव दुकाने व किरकोळ केरोसिन परवाने खालील प्राथम्यक्रमानुसार मंजूर करण्यात येतात :-

१. पंचायत, (ग्रामपंचायत व तत्सम स्थानिक स्वराज्य संस्था

२. नोंदणीकृत स्वयंसहायता बचत गट

३. महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० अंतर्गत नोंदणीकृत सहकारी संस्था

४. संस्थानोंदणी अधिनियमांतर्गत नोंदणी झालेल्या सार्वजनिक संस्था किंवा सार्वजनिक न्यास.

शासन परिपत्रक क्रमांक राभादु-२११७/प्र.क्र.१५७/नापु-३१, दिनांक ०२ फेब्रुवारी, २०२२ अन्वये राज्यात नवीन रास्तभाव दुकान करणेकरीता वर्षातून दोनवेळेस (१ जानेवारी व १ जुलै) जाहिरात देवून नवीन रास्तभाव दुकान मंजूर करणेबाबत निकष विहीत केले आहेत.

आ) रास्तभाव दुकाने व किरकोळ केरोसिन परवाने मंजूर करण्याबाबत करावयाची कार्यवाही.

i. जाहीरनामा प्रसिध्द करणे:-

अ) ज्या गावात/क्षेत्रात, नवीन रास्तभाव दुकाने व किरकोळ केरोसिन परवाना मंजूर करावयाचा असेल तेथे एकाच वेळी एकत्रित जाहीरनामा प्रसिध्द करण्यात यावा.

आ) ज्या गावात/क्षेत्रात, रास्तभाव दुकान अस्तित्वात असेल व आता फक्त किरकोळ केरोसिन परवाना मंजूर करावयाचा असेल तेथे फक्त किरकोळ केरोसिन परवाना मंजूर करण्यासाठी जाहीरनामा प्रसिध्द करण्यात यावा.

इ) ज्या गावात/क्षेत्रात, रास्तभाव दुकान अस्तित्वात असेल व आता फक्त रास्तभाव दुकान मंजूर करावयाचे असेल तेथे फक्त रास्तभाव दुकान मंजूर करण्यासाठी जाहीरनामा प्रसिध्द करण्यात यावा.

ii. गटांकडून अर्ज मागविणे व गटाची निवड करणे.

शासन निर्णय क्रमांक राभादु-१७१६/प्र.क्र.२३९/नापु-३१,दिनांक ०६ जुलै, २०१७ नुसार प्रसिध्द केलेल्या जाहीरनाम्यास प्रतिसाद म्हणून संबंधित गावातील/ क्षेत्रातील गटांना अर्ज करता येईल. अशा गटांकडून आलेल्या अर्जांमधून गटांची निवड प्राथम्यक्रमानुसार खालीलप्रमाणे करण्यात येते :-

अ) प्राथम्यसूचीनुसार गटांची निवड करतांना, ज्येष्ठ, वर्धनक्षम व नियमित कार्यरत असलेल्या अंतर्गत व्यवहार पारदर्शक व परतफेड चोख व नियमित असलेल्या व प्रतिवर्षी लेखापरिक्षण केलेल्या गटास प्राधान्य देण्यात यावे. निवड करावयाच्या गटाचे हिशेब व लेखे अद्ययावत असावेत व परतफेडीचे प्रमाण किमान ८०% असावे.

आ) गटांची निवड करण्याचे काम सध्याचे रास्तभाव दुकाने व किरकोळ केरोसिन मंजूर करणारे परवाना प्राधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखालीली समिती करेल. (सध्या मुंबई-ठाणे शिधावाटप क्षेत्रात नियंत्रक शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा, मुंबई तसेच पुणे नागपूर व सोलापूर शहरात संबंधित अन्नधान्य वितरण अधिकारी आणि उर्वरित अन्य क्षेत्रात संबंधित जिल्हा पुरवठा अधिकारी हे परवाना मंजूर करणारे प्राधिकारी आहेत.)

इ) या समितीमध्ये संबंधित जिल्हा समन्वयक, महिला आर्थिक विकास महामंडळ (माविम), प्रकल्प संचालक ग्रामीण विकास यंत्रणा किंवा त्यांचा किमान गट, ब दर्जाचा प्रतिनिधी व संबंधित तहसील दार हे सदस्य असतील. आदिवासी प्रकल्प क्षेत्रातील तालुक्यांमध्ये, प्रकल्प अधिकारी, आदिवासी विकास,

महानगरपालिका क्षेत्रात संबंधित प्रभाग अधिकारी व नगरपालिका क्षेत्रात मुख्याधिकारी, नगरपालिका यांना या समितीवर सहसदस्य म्हणून घेण्यात यावे

ई) समितीच्या निर्णयानुसार, ग्रामीण क्षेत्रात संबंधित गटास रास्तभाव दुकानाचे प्राधिकारपत्र किंवा किरकोळ केरोसिन परवाना देण्यापूर्वी परवाना प्राधिकारी , सदर प्रस्ताव महिला ग्रामसभेकडे विचारार्थ व शिफारशीसाठी पाठविला व महिला ग्रामसभेची शिफारस विचारात घेऊन दुकान मंजूरीबाबत अंतिम निर्णय घेईल.

उ) जाहीरनामा प्रसिध्द करुनही रास्तभाव दुकान व किरकोळ केरोसिन परवाने मंजूर करण्यासाठी, पात्र गट उपलब्ध होणार नाहीत, अशा ठिकाणी पुन्हा जाहीरनामा काढून प्राथम्यसूचीनुसार रास्तभाव दुकाने/ किरकोळ केरोसिन परवाने मंजूर करण्यात यावेत.

(इ) दुकानदारांच्या मृत्युनंतर त्यांच्या वारसास रास्तभाव शिधावाटप दुकानाचा परवाना मंजूर/ करणे

दुकानदारांच्या मृत्युनंतर त्यांच्या वारसास रास्तभाव शिधावाटप दुकानाचा परवाना मंजूरकरणेबाबत शासन निर्णय क्रमांक राभादु-२०२१/४४५/प्र.क्र.१३७९/नापु-३१,दिनांक ३० ऑगस्ट, २०२१ नुसार कार्यापध्दती विहीत केली आहे.

a) दुकानदाराच्या मृत्युनंतर त्याच्या नावावरील दुकान त्वरीत रद्द करण्यात यावे.

b) त्याच्या वारसास रास्तभाव दुकान तात्पुरत्या स्वरुपात चालविण्यास त्वरीत परवानगी द्यावी.

c) मृत दुकानदाराच्या वारसास खालील अटींच्या अधिनतेने दुकानाचा परवाना नव्याने द्यावा:-

i. मृत दुकानदाराच्या कालावधीत दुकानाच्या कामकाजाबाबत गंभीर तक्रारी आलेल्या नसाव्यात.

ii. ज्या वारसाच्या नावे परवाना द्यावयाचा आहे त्या वारसाला इतर वारसांची स्पष्ट व लेखी संमती असली पाहिजे. वारसांमध्ये कोणतेही मतभेद असल्यास कोणत्याही वारसाच्या नावे परवाना देऊ नये.

iii. ज्या वारसाच्या नावे परवाना द्यावयाचा आहे तो दुकान चालविण्यास सक्षम असावा, नेहमीच्या अटीप्रमाणे त्याच्याकडे पुरेशी जागा, भांडवल इत्यादी बाबी असाव्यात.

iv. वारसाने शिधावाटप/रास्तभाव दुकान स्वत: चालविले पाहिजे.

v. संबंधित वारसाचा चरितार्थ संबंधित रास्तभाव दुकानावर पूर्णत: अवलंबून असला पाहिजे.

vi. वारसामध्ये पती किंवा यथास्थिती पत्नी तसेच सज्ञान मुलगा, सज्ञान अविवाहीत मुलगी, अवलंबित आई किंवा वडील किंवा सून यांचाच फक्त समावेश राहील. (तसेच, अशा सुनेने पुर्नविवाह केल्यास परवाना रद्द होईल. त्याचप्रमाणे, पत्नीच्या नावे असलेला परवाना तिच्या मृत्यूनंतर पतीच्या नावे केल्यानंतर, अशा पतीने पुर्नविवाह केल्यास असा परवाना रद्द होईल. तसेच, पतीच्या नावे असलेला परवाना त्याच्या मृत्यूनंतर पत्नीच्या नावे केल्यानंतर, अशा पत्नीने पुर्नविवाह केल्यास परवाना रद्द होईल.)

vii. वारसाच्या नावे परवाना देण्यासाठी जाहीरनामा काढण्याची गरज नाही.

viii. ज्या ठिकाणी वारसास कोणत्याही कारणाने परवाना देता आला नाही तर, नेहमीच्या पध्दतीने जाहीरनामा काढून दुकान मंजूरीची कार्यवाही करण्यात यावी.

परवानाधारकाच्या मृत्यूनंतर ३ महिन्याच्या आत वारसाने नियंत्रक शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा / उप नियंत्रक मुंबई-ठाणे शिधावाटप क्षेत्र/संबंधित जिल्हाधिकारी/जिल्हा पुरवठा अधिकारी / अन्नधान्य वितरण अधिकारी यांना अर्ज करणे आवश्यक होते.

परंतु शासनाच्या दि.३०.०८.२०२१ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये ३ महिन्याची अट रद्द करुन ही अट १ वर्षापर्यंन्त करण्यात आली आहे. तसेच, १ वर्षाच्या पुढील प्रकरणे शासन स्तरावर सादर करण्याच्या सूचना या शासन निर्णयान्वये देण्यात आल्या आहेत.

परवानाधारकाच्या मृत्यूनंतर संबंधित रास्तभाव दुकानाचा परवाना वारसाच्या नावे वर्ग करेपर्यंत सदर रास्तभाव दुकानाच्या क्षेत्रातील शिधापत्रिका नजीकच्या रास्तभाव दुकानास तात्पुरत्या स्वरुपात जोडण्यात याव्यात. कोणत्याही कारणाने वारसास परवाना देता आला नाही, तर त्यानंतर मात्र नेहमीच्या पध्दतीने जाहिरनामा काढून प्राथम्य सुचीनुसार दुकान मंजूरीची कार्यवाही करण्यात यावी.

(ई) शिधावाटप दुकान मंजूरीसाठी कालमर्यादा व परवाना प्राधिकारी आणि दाद मागण्याची यंत्रणा:-

सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेअंतर्गत वितरण करण्यात येणाऱ्या शिधावस्तू कार्डधारकांना सहजपणे उपलब्ध व्हाव्यात या उद्देशाने नवीन शिधावाटप दुकान मंजूर करणे या सेवा महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम,२०१५ अंतर्गत विहीत कालमर्यादा तसेच पदनिर्देशित अधिकारी/ प्रथम अपिल अधिकारी व द्वितीय अपिल प्राधिकारी खालीलप्रमाणे अधिसूचित करण्यात आलेल्या आहेत :-

अ.क्र.	लोकसेवेचा तपशील	लोकसेवा पुरविण्यासाठी विहीत केलेली कालमर्यादा	पदनिर्देशित अधिकारी	प्रथम अपिल अधिकारी	द्वितीय अपिल प्राधिकारी
१	नवीन रास्तभाव दुकानाची मंजुरी	जाहिरनामा काढल्यानंतर १८० दिवस	नियंत्रक शिधावाटप / अन्नधान्य वितरण अधिकारी / जिल्हा पुरवठा अधिकारी	विभागीय आयुक्त / जिल्हाधिकारी	सचिव / विभागीय आयुक्त
२	रास्तभाव दुकानाच्या परवान्याचे नुतनीकरण	९० दिवस	उपनियंत्रक शिधावाटप / अन्नधान्य वितरण अधिकारी / जिल्हा पुरवठा अधिकारी	नियंत्रक शिधावाटप / जिल्हाधिकारी	विभागीय आयुक्त

(उ) रास्तभाव दुकानांच्या तपासण्या

सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेअंतर्गत शिधावस्तुचे वितरण शिधापत्रिकाधारकांना व्यवस्थीत होण्याचे दृष्टीने रास्तभाव दुकानदारांच्या कारभारावर देखरेख ठेवण्याकरिता त्यांनी गैरव्यवहार करु नये यासाठी रास्तभाव दुकानांच्या नियमितपणे तपासण्या करण्यात येतात. याशिवाय अचानक तपासण्याही करण्यात येतात. या तपासण्या नियमितपणे व परिणामकारकरित्या करण्यासाठी अपर जिल्हाधिकारी, जिल्हा पूरवठा अधिकारी, उप विभागीय अधिकारी, तहसीलदार तसेच इतर कर्मचाऱ्यांनी करावयाच्या तपासण्याबाबतची मानके दि. १७ एप्रिल २००१ च्या परिपत्रकान्वये सुधारीत करण्यात आली आहेत. तसेच, तहसील दार, नायब तहसील दार, पुरवठा निरीक्षण अधिकारी व पुरवठा निरीक्षक यांना दरमहा नेमून दिलेल्या स्वतंत्र नियमित तपासण्यांपैकी निम्म्या म्हणजेच नियमित तपासण्या त्यांनी नजीकच्या तालुक्यातील रास्तभाव दुकानांच्या कराव्यात, अशा सूचना दि.२७ एप्रिल, २००२ च्या शासन परिपत्रकान्वये देण्यात आल्या आहेत.

(ऊ) **नवीन रास्तभाव/शिधावाटप दुकान देण्याचे निकष**

नवीन रास्तभाव/शिधावाटप दुकान मंजूर करताना, कोणत्याही शिधापत्रिकाधारकाला शिधावस्तू मिळण्यासाठी ५ किलोमीटरपेक्षा जास्त दूर जावे लागू नये हे शिधावाटप दुकानाची आवश्यकता ठरविण्यासंबंधातील शासनाचे धोरण आहे. शिधावाटप दुकानांना किती युनिट्स जोडावेत याचे निकष पुढीलप्रमाणे :-

अ) **मुंबई/ठाणे शिधावाटप क्षेत्र:-**

a) व्यक्तिकडून चालविले जाणारे शिधावाटप दुकान किमान ३००० व कमाल ८००० युनिट्स.

b) सहकारी संस्थेकडून चालविले जाणारे शिधावाटप दुकान किमान ३,००० व कमाल १०,००० युनिट्स.

ब) इतर नागरी क्षेत्रे :-

a) व्यक्तिकडून चालविले जाणारे शिधावाटप दुकान किमान २००० व कमाल ६००० युनिट्स.

b) सहकारी संस्थेकडून चालविले जाणारे शिधावाटप दुकान किमान २००० व कमाल ८००० युनिट्स.

क) ग्रामीण क्षेत्रे :-

a) व्यक्तीकडून किंवा सहकारी संस्थेकडून चालविले जाणारे रास्तभाव दुकान किमान १००० व कमाल ४००० युनिट्स किंवा २००० लोकसंख्या

ड) दुर्गम आदिवासी क्षेत्रे :-

दुर्गम आदिवासी क्षेत्रामध्ये पावसाळयात संपर्क तुटणाऱ्या गावांमध्ये २००० लोकसंख्येची अट शिथिल करुन आवश्यकता असल्यास ५०० लोकसंख्येचा स्वतंत्र महसुली गावात सुध्दा रास्तभाव दुकान उघडण्याचा जिल्हाधिकारी निर्णय घेऊ शकतात.

शिधावाटप दुकान मंजूर करण्यासाठी स्थानिक वर्तमानपत्रात जाहिरात देण्यात येते. जिल्हयाच्या ठिकाणी जिल्हाधिकाऱ्यांमार्फत तर मुंबई, ठाणे शिधावाटप क्षेत्रात नियंत्रकांमार्फत अर्ज मागविण्यात येतात. ५,००० पेक्षा कमी लोकसंख्या असलेल्या गावासाठी दुकान मंजूर, करावयाचे असल्यास वर्तमानपत्रातून जाहिरात प्रसिध्द करण्यात येत नाही. त्याऐवजी ग्रामपंचायतीच्या नोटीस फलकावर नोटीस लिहून किंवा दवंडी देऊन प्रसिध्दी देण्यात येते.

शासन निर्णय दि.२.२.२०२२ नुसार ज्या ठिकाणी रद्द झालेल्या शिधावाटप / रास्त भाव दुकान परवान्यांविरुद्धचे अपील - मा. न्यायालय, मा. मंत्री (अ.ना.पु.व.ग्रा.सं) / मा. राज्यमंत्री (अ.ना.पु.व.ग्रा.सं.) / नियंत्रक शिधावाटप संचालक, नागरी पुरवठा, मुंबई / उप आयुक्त (पुरवठा) यांच्याकडे व सुनावणी उपनियंत्रक शिधावाटप/जिल्हा पुरवठा अधिकारी/अन्नधान्य वितरण अधिकारी यांच्याकडे निर्णयासाठी प्रलंबित असतील तर अशा अपिलावर/सुनावणीवर अंतिम निर्णय होईपर्यंत त्या ठिकाणी नविन रास्त भाव दुकान मंजुरीसाठी जाहीरनामा प्रसिध्द करण्यात येऊ नये. तसेच नविन रास्तभाव दुकाने मंजूर करण्यासाठीचा वर्षभराचा सुधारित सहामाही कालबद्ध कार्यक्रम निश्चित करण्यात आला असून त्या कालबद्ध कार्यक्रमानुसारच नविन शिधावाटप/रास्त भाव दुकाने परवाने मंजूर करण्यात यावीत.

६) <u>पेट्रोल पंप व गॅस एजन्सी</u>

पेट्रोल पंप व एल.पी.गॅस वितरकांची नेमणूक केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार तेल कंपन्या करू शकतात. सर्वाधिक खपाच्या एका मराठी व एका इंग्रजी वर्तमानपत्रात जाहिरात देऊन तेल कंपन्या अर्ज

मागवितात. त्यानंतर पात्र उमेदवारांचे डिलर निवड मंडळामार्फत मुलाखती घेऊन, डिलर शिफारशीनुसार पेट्रोल, डिझेल पंप व गॅस वितरकांची नेमणूक करण्यात येते.

गॅस, पेट्रोल व डिझेल वितरणाबाबत तक्रार अथवा सूचना करावयाच्या असल्यास तेल कंपन्यांचे कार्यालय, राज्यस्तरीय समन्वयक, तेल उद्योग, महाराष्ट्र राज्य, फर्नेस ऑईल विल्डिंग, १० पी-डिमेला रोड, वाडीबंदर, मुंबई ४०० ०१० यांच्याकडे तसेच जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडे व अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभागाकडे करावयात.

७) <u>केरोसिन परवाना मंजूर करण्याची कार्यपद्धती</u>

- सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेंतर्गत राज्यास प्राप्त होणारे अनुदानित दराचे केरोसिन लाभार्थ्यांना वितरीत करण्यासाठी महाराष्ट्र केरोसिन डिलर्स लायसेन्सींग ऑर्डर, १९६६ नुसार घाऊक व हॉकर्स केरोसिन परवानाधारकांची तसेच महाराष्ट्र किरकोळ व्यापार परवाना आदेश, १९७९ नुसार किरकोळ केरोसिन परवानाधारकांची नियुक्ती करण्यात येते.
- केरोसिन परवान्यांकरीता निश्चित करण्यात आलेले अनामत रक्कम व इतर अनुषंगिक शुल्क पुढीलप्रमाणे आहेत. (शासन निर्णय दि. २६.०८.२०२१ नुसार)

अनुज्ञप्तीचा प्रकार	परवाना मंजूरी / नुतनीकरण आवेदन शुल्क.	अनामत रक्कम	परवाना शुल्क	नुतनीकरण शुल्क	विलंब शुल्क	दुय्यम परवाना शुल्क
१	२	३	४	५	६	७
किरकोळ	रू.१००/-	रू.५०००/-	रू.१०००/-	रू.५००/-	रू.५०/- प्रतिदिन	रू.५००/-
हॉकर्स	रू.१००/-	रू.४०००/-	रू.५००/-	रू.५००/-	रू.५०/- प्रतिदिन	रू.५००/-
अर्धघाऊक	रू.५००/- (केवळ नुतनीकरण)	रू.१२०००/-	रू.१५००/-	रू.१०००/-	रू.३००/- प्रतिदिन	रू.१०००/-
घाऊक	रू.५००/-	रू.२००००/-	रू.२०००/-	रू.१५००/-	रू.५००/- प्रतिदिन	रू.१५००/-

सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेअंतर्गत वितरण करण्यात येणाऱ्या किरकोळ रॉकेल विक्री परवाने व परवान्याचे नुतनीकरण या सेवा महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम,२०१५ अंतर्गत विहीत कालमर्यादा तसेच पदनिर्देशित अधिकारी/ प्रथम अपिल अधिकारी व द्वितीय अपिल प्राधिकारी खालीलप्रमाणे अधिसूचित करण्यात आलेल्या आहेत :-

अ. क्र.	लोकसेवेचा तपशील	लोकसेवा पुरविण्यासाठी विहीत केलेली कालमर्यादा	पदनिर्देशित अधिकारी	प्रथम अपिल अधिकारी	द्वितीय अपिल प्राधिकारी
१	किरकोळ रॉकेल विक्री परवाने	१८० दिवस	अन्नधान्य वितरण अधिकारी / जिल्हा पुरवठा अधिकारी	जिल्हाधिकारी	विभागीय आयुक्त
२	किरकोळ रॉकेल विक्री परवान्याचे नुतनीकरण	९० दिवस	अन्नधान्य वितरण अधिकारी / जिल्हा पुरवठा अधिकारी	जिल्हाधिकारी	विभागीय आयुक्त

सार्वजनिक वितरण व्यवस्थे अंतर्गत केरोसिनचे वितरण PoS (Point of Sale Device) व्दारे करणे.

सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेंअतर्गत प्राप्त होणारे केरोसिन केवळ बिगरगॅसजोडणी शिधापत्रिकाधारकांनाच अनुज्ञेय आहे. याअनुषंगाने राज्यात गॅस स्टॅपिंग मोहिम राबवून गॅसजोडणी शिधापत्रिकाधारकांना केरोसिनमधून वगळण्यात येत आहे. तथापि, यासंदर्भातील अचूक माहिती शासनास प्राप्त होत नसल्याने प्रायोगिक तत्वावर मुंबई-ठाणे शिधावाटप क्षेत्रात केरोसिनचे वितरण दि.०१.०६.२०१८ पासून PoS मधून करण्यात आले. त्यामुळे माहे जून, २०१८ पासून मुंबई-ठाणे शिधावाटपक्षेत्राच्या केरोसिन नियतनात ३० टक्के बचत होऊन, केवळ पात्र लाभार्थ्यांना अनुदानित दराचे केरोसिन पुरविणे शक्य झाले. सबब, राज्यातील इतर जिल्हयांमध्येही अनुदानित दराचे केरोसिन केवळ पात्र लाभार्थ्यांपर्यंत पोहचविणे शक्य व्हावे व कोणताही पात्र लाभार्थी अनुदानित दराच्या केरोसिनपासून वंचित राहू नये, यास्तव शासन निर्णय दि.०१.०८.२०१८ नुसार सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेंअतर्गत वितरीत करावयाचे केरोसिन PoS (Point of Sale Device) व्दारे वितरीत करण्यात येत आहे.

८) **लक्ष्यनिर्धारित सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेचे संपूर्ण संगणकीकरण**

राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम या योजनेतील अपात्र लाभार्थ्याचा शोध घेऊन धान्याचा होणारा अपहार/गैरव्यवहार थांबविण्यासाठी तसेच लाभार्थ्यांना पारदर्शी पध्दतीने धान्याचे वाटप करण्यासाठी केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार राज्यातील सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेचे संपूर्ण संगणकीकरण प्रकल्प राबविण्यात येत आहे. या प्रकल्पातंर्गत लाभार्थ्यांची बायोमेट्रिक ओळख पटवून शिधावस्तूचे वितरण करण्याकरिता रास्तभाव दुकानांमध्ये ४ जी तंत्रज्ञानासह Iris Scanner असलेले ई-पॉस मशिन बसविण्यात आलेले आहेत.

माहे मे २०१८ मध्ये AePDS प्रणाली संपूर्ण राज्यात यशस्वीपणे सुरू करण्यात आली. तसेच, या नवीन प्रणालीमुळे १०० टक्के धान्याचे वितरण आधार व्हेरिफाईड करून होत आहे. या अभिनव प्रणालीमुळे अन्नधान्यासाठी सरकारवर अवलंबून असलेल्या समाजातील कमकुवत वर्गास धान्याची उपलब्धता व त्याचा विनासायास लाभ घेणे शक्य झाले आहे. राज्यातील सर्व रास्तभाव दुकानांमध्ये बसविण्यात आलेल्या ई-पॉस मशीनद्वारे करण्यात येणाऱ्या धान्य वितरणाचा तपशील https://epos.mahafood.gov.in या संकेतस्थळावर जनतेसाठी उपलब्ध आहे.

सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेची हेल्पलाईन

सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेतंर्गत उद्भवणाऱ्या तक्रारीचे निराकरण करण्यासाठी हेल्पलाईन क्र.१८००-२२-४९५० व १९६७ हा दि.१.५.२०१२ पासून संपूर्ण राज्यात कार्यान्वित करण्यात आला. तथापि, काही प्रशासकीय कारणास्तव सद्यस्थितीत सदर हेल्पलाईन क्रमांक बंद असून तो अद्ययावत करण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

एस.एम.एस. गेटवे

शिधावाटप दुकान क्षेत्रातील पात्र लाभार्थ्यांना उपलब्ध करुन दिलेल्या धान्याची माहिती व्हावी म्हणून दि.१.७.२०१२ पासून एस.एम.एस. गेटवे कार्यान्वित करण्यात आलेली असून विभागाच्या संकेतस्थळावर ऑनलाईन ग्रुप एसएमएस पाठविण्याची सुविधा उपलब्ध करुन देण्यात आलेली आहे.

"एक देश एक रेशनकार्ड" योजना

One Nation One Ration Card ही योजना १ जानेवारी, २०२० पासून राज्यात लागू करण्यात आली आहे. केंद्र शासनाच्या या योजनेतंर्गत संबंधित रास्तभाव दुकानात आधार Authentication करून लाभार्थ्याला पोर्टेबिलिटीद्वारे कोणत्याही राज्यातील कोणत्याही रास्तभाव दुकानातून धान्य उचलण्याची सोय उपलब्ध आहे. राज्यातील रास्तभाव दुकानांतून स्थलांतरित कामगार, ऊसतोड मजूर, आदिवासी इ. स्थलांतरण करणाऱ्या लाभार्थ्यांना त्यांच्या स्थलांतरणाच्या ठिकाणी कोणत्याही रास्तभाव दुकानांत त्यांना अनुज्ञेय असलेले धान्य प्राप्त करुन घेण्याची सुविधा पोर्टेबिलिटीद्वारे ई-पॉस उपकरणांवर उपलब्ध करुन देण्यात आली आहे. याकरिता लाभार्थ्यांना सद्यस्थितीत असलेल्या शिधापत्रिकांवरील १२ अंकी क्रमांकाचा वापर करुन आधार प्रमाणिकरणाद्वारे धान्य वितरीत करण्यात येते. One Nation One Ration Card या योजनेच्या माहितीकरिता हेल्पलाईन क्र. १४४४५ कार्यान्वित करण्यात आलेला आहे. तथापि, काही प्रशासकीय कारणास्तव सद्यस्थितीत सदर हेल्पलाईन क्रमांक बंद असून तो अद्ययावत करण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

९) शिवभोजन योजना:-

राज्यातील गरीब व गरजू जनतेला सवलतीच्या दरात भोजन उपलब्ध करून देण्यासाठी राज्य शासनाने दि. ०१ जानेवारी, २०२० रोजीच्या शासन निर्णयान्वये शिवभोजन योजना दि.२६.०१.२०२० पासून सुरु केली आहे.

- शिवभोजन थाळीमध्ये २ चपात्या, १ वाटी भाजी, १ वाटी वरण व १ मूद भाताचा समावेश आहे.
- शिवभोजन थाळीची किंमत शहरी भागामध्ये प्रतिथाळी रु.५०/- व ग्रामीण भागामध्ये रु.३५/- एवढी आहे. प्रति ग्राहकांकडून प्राप्त झालेल्या रु.१०/- एवढ्या रकमेव्यतिरिक्त उर्वरित रक्कम अनुदान म्हणून शिवभोजन केंद्रचालकास शासनाकडून देण्यात येते.
- शिवभोजन योजना कार्यान्वित करण्यासाठी "शिवभोजन ॲप्लिकेशन" विकसीत करण्यात आले आहे. त्याचा वापर करुनच शिवभोजन थाळी वितरीत करण्यात येते. शिवभोजन थाळ्या वितरीत करण्यापूर्वी लाभार्थ्याचे नाव व फोटो घेणे बंधनकारक आहे तर फोन नंबर वैकल्पिक आहे. या ॲपवर शिवभोजन केंद्र चालकास रोजचा मेन्यू प्रसिद्ध करता येतो.
- सद्यस्थितीत शिवभोजन योजनेचा प्रतिदिन इष्टांक २.०० लक्ष एवढा आहे आणि राज्यात १८७४ शिवभोजन केंद्रे कार्यरत आहेत.
- राज्यात शिवभोजन योजनेची अधिक प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी तसेच कार्यरत शिवभोजन केंद्रांवर परिणामकारक नियंत्रण ठेवण्याकरीता सर्व शिवभोजन केंद्रांमध्ये सी.सी.टी.व्ही. यंत्रणा बसविणे अनिवार्य करण्यात आले आहे.
- शिवभोजन योजनेच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी सर्व शिवभोजन केंद्रांच्या १०० मीटर परिघामध्ये जिओ फेंन्सिग सुविधा दि.२२.१२.२०२१ पासून सुरु करण्यात आली आहे. त्यामुळे शिवभोजन केंद्रचालकांना शिवभोजन केंद्राच्या १०० मीटर परिघामध्येच शिवभोजन योजनेचे व्यवहार (Transactions) करता येतात.
- कोरोना प्रादुर्भावाच्या कालावधीत (दि.२९.०३.२०२० ते १४.०४.२०२१ मध्ये) शिवभोजन थाळीची किंमत प्रथमत: रु.५/- करण्यात आली होती. तद्नंतर दि.१५.०४.२०२१ ते दि. ३०.०९.२०२१ या कालावधीत सुमारे साडे-पाच महिने शिवभोजन थाळी लाभार्थ्यांना नि:शुल्क उपलब्ध करुन देण्यात आली. शिवभोजन योजना सुरू झाल्यापासून दि.०८.१२.२०२५ पर्यंत एकूण २९,५१,६३,६३१ शिवभोजन थाळ्या लाभार्थ्यांना उपलब्ध करून देण्यात आल्या आहेत. त्यामध्ये २,७०,५१,४७२ एवढ्या नि:शुल्क थाळ्यांचा समावेश आहे.

• शिवभोजन केंद्रांमध्ये अनियमितता आढळून येत असल्याबाबत वेळोवेळी शासनास तक्रारी प्राप्त होत असतात, त्यासंदर्भात जिल्हा पातळीवर निर्णय घेणे आवश्यक आहे. अशा अनियमिततांबाबत वेळीच कारवाई करण्याच्या दृष्टीने मार्गदर्शक सूचना शासन परिपत्रक दि.३० मार्च, २०२२ अन्वये निर्गमित करण्यात आल्या आहेत. त्याचप्रमाणे शिवभोजन थाळीची गुणवत्ता तसेच शिवभोजन केंद्राची कार्यक्षमता तपासणीसाठी जिल्हा पुरवठा अधिकारी/अन्नधान्य वितरण अधिकारी/उप नियंत्रक, शिधावाटप यांच्या अध्यक्षेतेखाली तपासणी पथक तयार करुन शिवभोजन केंद्रांच्या नियमित तपासणी बरोबरच अचानक तपासण्या करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या आहेत.

१०) **साखर नियतन**

I) नियंत्रित साखर वितरण पध्दत:-

१) नियंत्रित भावाने जनतेस सवलतीच्या दराने साखर मिळावी या हेतूने दिनांक १७.१२.१९७९ पासून केंद्र शासनाने साखरेवर अंशत: नियंत्रण आणले. त्यायोगे प्राप्त होणारी लेव्ही साखर सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेद्वारा वाटप करण्यात येत होती. जानेवारी,१९९६ पासून, राज्याच्या सन १९९१ च्या जनगणनेच्या आधारे दर माणसी ४२५ ग्रॅम प्रमाणे एकूण ३३,५५० मे.टन इतके मासिक नियतन केंद्र शासनाकडून मिळत होते. त्यानुसार एप्रिल,२००० पासून मार्च,१९९९ ची अंदाजित लोकसंख्या विचारात घेऊन व आयकरपात्र शिधापत्रिकाधारक व त्यांचे कुटुंबिय वगळून राज्यातील ७.९३ कोटी लोकसंख्येस दर माणसी ४२५ ग्रॅमप्रमाणे ३३,७६३.८ मे.टन इतके मासिक नियतन केंद्र शासनाकडून राज्यास मिळत होते.

२) **नियंत्रित साखर वाटपाबाबत फेब्रुवारी, २००१ पासून केंद्र शासनाने खालीलप्रमाणे निर्णय घेतले आहे :-**

अ. साखर उत्पादक कारखान्यांकडून यापूर्वी ३०% नियंत्रित साखर वसूल करण्यात येत होती. दिनांक ०१.०२.२००१ पासून हे प्रमाण १५% करण्यात आले. त्यानंतर केंद्र शासनाने दिनांक ०१.०३.२००२ रोजी किंवा त्यानंतर उत्पादित केलेल्या साखरेचे हे प्रमाण ९०% खुली व १०% लेव्ही असे केले आहे.

आ. सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेअंतर्गत फक्त दारिद्रय रेषेखालील व्यक्तींनाच नियंत्रित साखरेचे वितरण करण्यात येते.

इ. सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेअंतर्गत देण्यात येणारी नियंत्रित साखर ०१.०३.२००० ची बी.पी.एल. शिधापत्रिकाधारकांच्या कुटुंबियांची अंदाजित लोकसंख्या विचारात घेऊन देण्यात येते.

ई. सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेअंतर्गत दारिद्रय रेषेखालील व्यक्तींना अधिक साखर मिळावी याकरीता प्रत्येक महिन्यात प्रती माणसी ४२५ ग्रॅम ऐवजी ५०० ग्रॅम परिमाण ठरविण्यात आले आहे. तसेच सणासुदीसाठी माहे ऑगस्ट/सप्टेंबर व ऑक्टोबर / From 1st of February, २००१, नोव्हेंबर या दोन महिन्यांकरीता प्रत्येक माणसी ६६० ग्रॅम एवढी साखर देण्यात येते.

II) साखर वितरणाची सुधारित पध्दत :-

१) डॉ. सी. रंगराजन समितीच्या शिफारशींच्या अनुषंगाने दि.१७.०५.२०१३ च्या आदेशान्वये साखरेवरील नियंत्रण हटविल्यामुळे साखर खुल्या बाजारातून खरेदी करुन लाभार्थ्यांना वितरीत करण्यात येते. राज्य शासनाकडून खुल्या बाजारातून खरेदी करण्यात येणाऱ्या साखरेसाठी व अनुषंगिक खर्चासाठी केंद्र शासन प्रति क्विंटल रू.१८५०/- एवढे अनुदान उपलब्ध करुन देते.

२) सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेअंतर्गत राज्य शासन BSE E Agricultural Market Ltd. (BEAM) या कंपनीमार्फत ई-लिलावाद्वारे १ वर्षातून एकदा ऑनलाईन साखर खरेदी करते आणि त्याचे नियमितपणे जिल्हा व तालुकानिहाय वितरण करण्यात येते.

३) केंद्र शासनाच्या दि.१ जुन, २०१७ च्या मार्गदर्शक सूचनेनुसार फक्त अंत्योदय अन्न योजनेतील लाभार्थ्यांसाठीच प्रती कुटुंब १ किलो याप्रमाणे साखर वाटप करण्यात येते.

४) शासन निर्णय क्र. साखर १११७/प्र.क्र.६५/ना.पु.१९, दि.१५ सप्टेंबर, २०१७ अन्वये जून २०१७ या महिन्यापासून अंत्योदय लाभार्थ्यांना प्रति कुटूंब १ किलो दरमहा रु.२०/- प्रति किलो याप्रमाणे साखर वितरीत करण्याबाबत राज्य शासनाने निर्णय घेतला आहे.

५) जिल्ह्यांतील अंत्योदय अन्न योजनेच्या लाभार्थ्यांना माहे जानेवारी, २०२२ पासून १ किलो च्या पॅकेट मधून साखर नियतन उपलब्ध करुन देण्यात येत आहे.

६) साखरेच्या खरेदी किंमतीमध्ये पॅकेजिंग, वाहतूक, हमाली (गोदाम स्तरावरील वगळुन) व इतर खर्च इत्यादीचा समावेश आहे.

११) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम -२०१५

राज्यातील पात्र व्यक्तींना पारदर्शक, कार्यक्षम व समयोचित लोकसेवा देण्याकरिता महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम-२०१५ हा दि.२८.०४.२०१५ रोजी लागू करण्यात आला आहे. या नियमानुसार अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभागाच्या पुरवठा विभागांतर्गत नागरिकांना पुरविण्यात येणा-या ७ सेवा व वैधमापनशास्त्र यंत्रणेमार्फत पुरविण्यात येणा-या १६ सेवा निश्चित करुन या सेवासंदर्भातील अधिसूचना अनुक्रमे दिनांक २४ जून, २०२४ व दि.१३.०१.२०२५ रोजी निर्गमित करण्यात आल्या आहे. विभागामार्फत पुरविण्यात येणाऱ्या एकूण २२ सेवा आपले सरकार पोर्टलशी संलग्न करण्यात आले आहे.

वैध मापन शास्त्र यंत्रणेमार्फत पुरविल्या जाणाऱ्या एकूण १५ सेवा या आपले सरकार प्रणाली बरोबरच उद्योग विभागांतर्गत असलेल्या मैत्री प्रणालीवरदेखील उपलब्ध करुन देण्यात आलेल्या आहेत.

अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभागामार्फत महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम-२०१५ अंतर्गत जनतेस पुरविण्यात येणा-या अधिसूचित सेवांची बृहत यादी (Master List) दि.०४ फेब्रुवारी, २०२५ रोजी निर्गमित करण्यात आली आहे. सदर बृहत यादी (Master List) विभागाच्या www.mahafood.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करुन देण्यात आली आहे.

१२. जिल्हा तक्रार निवारण अधिकारी:-

दिनांक ७ एप्रिल, २०१७ च्या अधिसुचनेन्वये राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत राज्यातील जनतेकडून प्राप्त होणाऱ्या तक्रारींचे निराकरण करण्यासाठी राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ च्या कलम १५ अन्वये संबंधित जिल्ह्यांतील अन्नसुरक्षा योजनेशी संबंधित नसलेले “अपर जिल्हाधिकारी” यांची “जिल्हा तक्रार निवारण अधिकारी” म्हणून नेमणूक करण्यात आली आहे.

मुंबई-ठाणे शिधावाटप क्षेत्रातील प्राप्त तक्रारीचे निराकरण करण्यासाठी सदर शिधावाटप क्षेत्र ज्या महसूली जिल्ह्यांमध्ये आहे, त्या मुंबई, मुंबई उपनगर व ठाणे या जिल्ह्यांतील “अपर जिल्हाधिकारी” यांची या कार्यक्षेत्राचे जिल्हा तक्रार निवारण अधिकारी म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आहे.

मराठवाडा व विदर्भातील १४ जिल्ह्यांतील शेतकऱ्यांना अन्नधान्याऐवजी थेट रोख रक्कम हस्तांतरण योजना :-

राज्यातील छत्रपती संभाजीनगर, जालना, नांदेड, बीड, उस्मानाबाद, परभणी, लातूर, हिंगोली, अमरावती, वाशिम, अकोला, बुलढाणा, यवतमाळ व वर्धा अशा १४ शेतकरी आत्महत्याग्रस्त जिल्ह्यांतील राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत समाविष्ट न झालेल्या एपिएल (केशरी) शिधापत्रिकाधारक शेतकरी लाभार्थ्यांना माहे जानेवारी, २०२३ पासून अन्नधान्याऐवजी प्रतिमाह प्रति लाभार्थी रु.१५०/- इतक्या रोख रकमेच्या थेट हस्तांतरणाची (Direct Benefit Transfer-DBT) योजना कार्यान्वित करण्याबाबतचा निर्णय दि.२८.०२.२०२३ च्या शासन निर्णयान्वये घेण्यात आलेला आहे. तथापि, विभागाच्या शासन परिपत्रक दि.२०.०६.२०२४ अन्वये, लाभार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या लाभामध्ये वाढ करण्यात आली असून माहे एप्रिल, २०२४ पासून प्रतिमाह प्रति लाभार्थी रु.१७०/- इतक्या रोख रकमेचे वितरण करण्यात येत आहे.

विवरणपत्र-१ :- परवाना शुल्क

परवाना फी व व्यापाऱ्याकडील साठा मर्यादा याबाबतचा तपशील

अ. क्र.	आदेशाचे नाव	परवाना प्रकार	परवाना फी रुपये	अनामत रक्कम रुपये	नूतनीकरण शुल्क रुपये	दुय्यम परवाना फी रुपये	व्यापाऱ्याने परवाना केव्हा काढावा	साठा मर्यादा	परवाना देणारी यंत्रणा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१	महाराष्ट्र अनुसूचित वस्तू घाऊक व्यापार परवाना आदेश, २०१५	घाऊक	१,००० (प्रती वस्तू)	१०,०००	५०० (प्रती वस्तू)	१०० (प्रती वस्तू)	**अन्नधान्य :** २५ क्विंटल / प्रतिदिन वा त्यापेक्षा जास्त अन्नधान्याचा घाऊक व्यवसाय करावयाचा असल्यास.	**दि. ०३ जून, २०२२ ची स्थिती :**	**मुंबई शिधावाटप क्षेत्र:** नियंत्रक शिधावाटप यांचेकडून नियुक्त करण्यात आलेले सहायक नियंत्रक शिधावाटप वा त्यांच्यापेक्षा वरीष्ठ दर्जाचे अधिकारी **इतर क्षेत्र** : राज्य शासन किंवा जिल्हाधिकारी यांच्याकडून नियुक्त करण्यात आलेले जिल्हा पुरवठा अधिकारी वा त्यांच्यापेक्षा वरीष्ठ दर्जाचे अधिकारी तसेच अन्नधान्य वितरण अधिकारी, सोलापूर/नागपूर/पुणे
							साखर : १० क्विंटल प्रतिदिन वा त्यापेक्षा जास्त साखरेचा घाऊक व्यवसाय करावयाचा असल्यास. (नोंदणीकृत साखर उत्पादन उद्योग वगळता)	१. अन्नधान्य, साखर, गुळ व खांडेसरी, हायड्रोजनेटेड व्हेजिटेबल ऑईल, डाळी यासाठी साठा मर्यादा लागू नाही. याकरीता कमीत कमी व जास्तीत जास्त मर्यादा ठेवाव्या.	
							गुळ व खांडेसरी : २५० क्विंटल प्रतिदिन वा त्यापेक्षा जास्त गुळ व खांडेसरीचा घाऊक व्यवसाय करावयाचा असल्यास.		
							हायड्रोजनेटेड व्हेजिटेबल ऑईल : १५० किलोग्राम वा त्यापेक्षा जास्त हायड्रोजनेटेड व्हेजिटेबल ऑईलचा घाऊक व्यवसाय करावयाचा असल्यास.		
							डाळी : ५ क्विंटल प्रतिदिन वा त्यापेक्षा जास्त डाळींचा घाऊक व्यवसाय करावयाचा असल्यास.		

								खाद्यतेल व तेलबिया : २० क्विंटल वा त्यापेक्षा जास्त खाद्यतेल व तेलबियांचा घाऊक व्यवसाय करावयाचा असल्यास.	**२. दि. ३१ डिसेंबर, २०२२ पर्यंत** **अ) खाद्यतेल** - ५०० क्विंटलची मर्यादा; **ब) खाद्य तेलबिया** - २,००० क्विंटलची मर्यादा.	
२	महाराष्ट्र अनुसूचित वस्तू किरकोळ व्यापार परवाना आदेश, १९७९	किरकोळ	केरोसिन वगळता इतर वस्तू	२००	५००	१००	२०	**अन्नधान्य :** महानगरपालिका क्षेत्रात १०० क्विंटल व इतरत्र ५० क्विंटलपेक्षा जास्त अन्नधान्याचा किरकोळ व्यवसाय करावयाचा असल्यास.	**दि. ०३ जून, २०२२ ची स्थिती :**	<u>**मुंबई शिधावाटप क्षेत्र:**</u> नियंत्रक शिधावाटप यांचेकडून नियुक्त करण्यात आलेले सहायक नियंत्रक शिधावाटप वा त्यांच्यापेक्षा वरीष्ठ दर्जाचे अधिकारी **इतर क्षेत्र :** राज्य शासन किंवा जिल्हाधिकारी यांच्याकडून नियुक्त करण्यात आलेले तहसिलदार वा त्यांच्यापेक्षा वरीष्ठ दर्जाचे अधिकारी तसेच अन्नधान्य वितरण अधिकारी, सोलापूर/नागपूर/पुणे
								साखर : १० क्विंटल वा त्यापेक्षा जास्त साखरेचा किरकोळ व्यवसाय करावयाचा असल्यास. (नोंदणीकृत साखर उत्पादन उद्योग वगळता)	१. अन्नधान्य, साखर, गुळ व खांडेसरी, डाळी यासाठी साठा मर्यादा लागू नाही.	
								गुळ व खांडेसरी : २५ क्विंटल वा त्यापेक्षा जास्त गुळ व खांडेसरीचा किरकोळ व्यवसाय करावयाचा असल्यास.		
								डाळी : २० क्विंटल वा त्यापेक्षा जास्त डाळींचा किरकोळ व्यवसाय करावयाचा असल्यास.		
								खाद्यतेल : १५ क्विंटल वा त्यापेक्षा जास्त खाद्यतेलाचा किरकोळ व्यवसाय करावयाचा असल्यास.	२. दि. ३१ डिसेंबर, २०२२ पर्यंत खाद्यतेल - ३० क्विंटलची मर्यादा.	

								खाद्यतेल बिया : ३० क्विंटल वा त्यापेक्षा जास्त खाद्यतेलबियांचा किरकोळ व्यवसाय करावयाचा असल्यास.	२. दि. ३१ डिसेंबर, २०२२ पर्यंत खाद्य तेलबिया - १०० क्विंटलची मर्यादा.	
			केरोसिन	५००	२०,०००	१५००	१५००	**केरोसिन :** केरोसिन विक्री करणा-या व्यापा-यांना किरकोळ व्यवसाय करावयाचा असल्यास.		

विवरणपत्र-३

परवाना शुल्क

अ. क्र.	आदेशाचे नाव	प्रकार	परवाना फी रुपये	अनामत रक्कम रुपये	नूतनीकरण शुल्क रुपये	जीवनावश्यक वस्तू
१	महाराष्ट्र अनुसूचित वस्तू घाऊक व्यापार परवाना आदेश, २०१५	घाऊक	१००० (प्रति वस्तु)	१००००	५०० (प्रति वस्तु)	प्रस्तुत आदेशांच्या अनुसूची क्रमांक २ मध्ये नमूद केलेल्या वस्तू
२	महाराष्ट्र अनुसूचित वस्तू किरकोळ व्यापार परवाना आदेश, १९७९	किरकोळ	२०० (प्रति वस्तु)	५०००	१०० (प्रति वस्तु)	

विवरणपत्र-४

सॉल्वंट व नाफ्ता अनुज्ञप्ती खालील आदेशांन्वये मंजूर करण्यात येत आहे.

१. महाराष्ट्र सॉल्वंट, रॅफिनेट व स्लॉप (अनुज्ञापन) आदेश, २००७ - दि.२५ जानेवारी, २००७

२. महाराष्ट्र नाफ्ता (अनुज्ञापन) आदेश, २००९ - दि.१४ जानेवारी, २००९

अ.क्र.		सॉल्वंट व नाफ्ता	
१	अनुज्ञप्ती प्रकार	सॉल्वंट	नाफ्ता
		उपभोक्ता, डिलर, ट्रेडर व फेरविक्रेता, साठवणूक व नोंदणीकृत उपभोक्ता	उपभोक्ता व साठवणूक
२	अनुज्ञप्ती प्राधीकरण	मुंबई व ठाणे शिधावाटप क्षेत्रात नियंत्रक शिधावाटप व संचालक, नागरी पुरवठा, मुंबई. इतर जिल्हयात जिल्हाधिकारी व अपर जिल्हाधिकारी	
३	अनुज्ञप्ती प्रतिभूती ठेव	(१) दरमहा १०० कि.ली.	रु.१०,०००/-
		(२) दरमहा १०१ कि.ली ते २०० कि.ली.	रु.२०,०००/-
		(३) दरमहा २०१ कि.ली. ते ५०० कि.ली.	रु.३०,०००/-
		(४) दरमहा ५०१ कि.ली. ते १००० कि.ली.	रु.७५,०००/-
		(५) दरमहा १००१ कि.ली. ते २००० कि.ली.	रु.१,५०,०००/-
		(६) दरमहा २००१ ते ५००० कि.ली.	रु.३,००,०००/-
		(७) दरमहा ५००१ कि.ली. ते १०००० कि.ली.	रु.५,००,०००/-
		(८) दरमहा १०००१ कि.ली. किंवा त्यापेक्षा अधिक	रु.७,५०,०००/-
		(९) नोंदणीकृत उपभोक्ता	रु.५०००/-
४	अनुज्ञप्ती कालावधी	अनुज्ञप्ती मंजूर केल्यापासून १ वर्ष	
		नोंदणीकृत उपभोक्तासाठी ५ वर्ष	
५	अनुज्ञप्ती नुतनीकरण शुल्क	रु.१०००/	
६	अनुज्ञप्ती नुतनीकरणाचा कालावधी	एकावेळी २ वर्षाकरिता	
		नोंदणीकृत उपभोक्तासाठी ५ वर्षाकरिता	
७	अनुज्ञप्ती अर्जावर निर्णय कालावधी	परिपूर्ण स्वरुपात अर्ज व कागदपत्रांसह प्रस्ताव अनुज्ञापक प्राधीका-याकडे प्राप्त झाल्यानंतर कामाचे ४५ दिवस	
८	अपिल व पुनरिक्षण	मुंबई व ठाणे शिधावाटप क्षेत्रात शासन व इतर जिल्हयात विभागीय आयुक्त	

भाग-२

१) वैध मापन शास्त्र यंत्रणा

उदिदष्टे :- ग्राहकाला उचित दर्जाच्या, उचित मापाच्या वस्तु मिळतील, याची खात्री करणे.

संरचना :-

मंत्री

↓

राज्यमंत्री

↓

अपर मुख्य सचिव

↓

नियंत्रक, वैधमापन शास्त्र, मुंबई.

वैध मापन शास्त्र यंत्रणेमार्फत खालील प्रमुख अधिनियम व नियमांची अंमलबजावणी करण्यात येते:

१) वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९.
२) वैध मापन शास्त्र (आवेष्टित वस्तु) नियम, २०११.
३) वैध मापन शास्त्र (सर्वसाधारण) नियम, २०११.
४) महाराष्ट्र वैध मापन शास्त्र (अंमलबजावणी) नियम , २०११
५) वैधमापन शास्त्र (नमुना मान्यता) नियम, २०११.
६) वैधमापन शास्त्र (न्युमरिक) नियम, २०११.
७) भारतीय विधीक माप संस्था नियम, २०११.

उपरोक्त अधिनियम/नियमांतील काही ठळक बाबी पुढीलप्रमाणे आहेत:-

(अ) **वजन वा मापांची पडताळणी व मुद्रांकन :-** व्यापार उदिम व सुरक्षेच्या क्षेत्रातील वजन माप उपयोगकर्त्याकडील वजन व माप यांची नियतकालीक पडताळणी व मुद्रांकन करुन घेणे उपयोगकर्त्यास बंधनकारक आहे.

(आ) **वजन माप विषयक परवाने :-** उपरोक्त अधिनियम /नियमातील तरतुदींनुसार विहीत परवाना असल्याखेरीज कोणासही वजन वा मापांचे उत्पादन, दुरुस्ती व विक्री करता येत नाही. यासाठी खालील परवान्यांची आवश्यकता असते.

a) **उत्पादक परवाना व त्यांचे नुतनीकरण -** कोणत्याही वजन वा माप यांचे उत्पादन करण्यासाठी उत्पादक परवाना घेणे आवश्यक आहे. सदर परवाना नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र कार्यालयाकडून देण्यात येतो. तसेच या परवान्यांचे नुतनीकरण याच कार्यालयाकडून ऑनलाईन पध्दतीने व स्वयंनुतनीकरण करण्यात येते.

b) **दुरुस्ती परवाना :-** कोणत्याही वजन वा माप यांची दुरुस्ती करण्यासाठी दुरुस्तक परवाना घेणे आवश्यक आहे. दुरुस्तीचे कार्यक्षेत्र एकापेक्षा जास्त प्रादेशिक विभाग असल्यास सदर परवाना नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र कार्यालयाकडून देण्यात येतो. दुरुस्तीचे कार्यक्षेत्र फक्त प्रादेशिक विभाग असल्यास परवाना संबंधित प्रादेशिक विभागाचे सहनियंत्रक, यांचेकडून देण्यात येतो.

c) **दुरुस्ती परवाना नुतनीकरण :-** नियंत्रक कार्यालयाने दिलेल्या फक्त दुरुस्ती परवान्यांचे नुतनीकरण सदर परवानाधारकाची कार्यशाळा ज्या प्रादेशिक विभागात आहे त्या प्रादेशिक विभागाचे सहनियंत्रक यांचेकडून केले जाते. प्रादेशिक विभाग सह नियंत्रक यांनी दिलेल्या परवान्याचे नुतनीकरण सदर नरवानाधारकाची कार्यशाळा ज्या जिल्हयामध्ये आहे त्या जिल्हयाचे उप नियंत्रक यांचेकडून केले जाते. सदर नुतनीकरण आता ऑनलाईन पध्दतीने स्वयंनुतनीकरण केले जाते.

d) **विक्री परवाना व त्यांची नुतनीकरण :-** अर्जदाराचे नोंदणीकृत कार्यालय ज्या जिल्हयात आहे त्या जिल्हयाचे उप नियंत्रक याचेकडून विक्री परवाना देण्यात येतो तसेच या परवान्याचे नुतनीकरणही ऑनलाईन व स्वयंनुतनीकरण पध्दतीने त्यांचेकडूनच करण्यात येते.

इच्छूक व्यक्तीनी परवाना मिळविण्यासाठी संबंधित अधिकाऱ्यांकडे अर्ज करावयाचा असतो. अर्जाच्या छाननी नंतर जर इच्छुक व्यक्ती परवाना मिळण्यास पात्र आढळली तर त्यास परवाना दिला जातो. वरील सर्व परवाने सुरुवातीस एक कॅलेंडर वर्षासाठी देण्यात येतात. परवान्याचे नुतनीकरण करण्यासाठी ऑनलाईन अर्ज परवान्याची मुदत संपण्यापूर्वी ३० दिवस अगोदर करावा लागतो. अन्यथा परवान्याच्या विधीग्राहय कालावधीत त्यास नियमित शुल्कासह ५०टक्के अतिरिक्त शुल्क आकारुन अर्ज करता येतो. त्यापुढील तीन महिन्यात १०० टक्के अतिरिक्त शुल्क भरुन नियंत्रकाच्या मान्यतेने परवान्याचे नुतनीकरण करण्यासाठी अर्ज करता येतो, वाढीव मुदत संपेपर्यंत परवानाधारकाने नुतनीकरणासाठी अर्ज केला नाही तर त्याचा परवाना आपोआप रदद होतो.

e) **आवेष्टित वस्तु उत्पादक/आवेष्टक/आयातदार नोदणी :-** आवेष्टित वस्तु उत्पादन/ आवेष्टन/आयात करणाऱ्या सर्वांना याबाबतची नोंदणी करणे बंधनकारक आहे. यांची नोंदणी नियंत्रक कार्यालयात ऑनलाईन पध्दतीने करण्यात येते.

f) **आवेष्टित वस्तु उत्पादक/आवेष्टक/ आयातदार यांच्या संक्षिप्त पत्याची नोंदणी करणे :-** आवेष्टिक वस्तू उत्पादक/आवेष्टक/आयातदार यांच्या संक्षिप्त पत्यांची नोंदणी नियंत्रक कार्यालयात ऑफलाईन पध्दतीने करण्यात यते.

(इ) **वजन व माप आणि आवेष्टित वस्तू नियम विषयक तरतूदींचा भंग :-** खोटया वजनमापांचा वापर, कमी माल देणे, अधिक मालाची मागणी करणे. आवेष्टित वस्तुंची छापील किंमतीपेक्षा जास्त दराने विक्रि करणे, त्यावरील मूळ किंमतीमध्ये खाडाखोड करणे व पाकीटात माल कमी आढळणे, आवेष्टित वस्तुवर आवश्यक अदघोषणा न छापणे इत्यादी बाबींमध्ये ग्राहकांची फसवणूक होत असल्याचे आढळून आल्यास वा वैध मापन शास्त्र विषयक तरतूदींचा भंग होत असल्यास निरिक्षक /सहायक नियंत्रक संबंधिताविरुध्द कारवाई करतात. ग्राहकास व सर्वसाधारण जनतेस या बाबी आढळून आल्यास अथवा यबाबतीत तक्रारी असल्यास कार्यालयीन वेळेत तक्रार नोंदविण्यासाठी यंत्रणेने स्वतंत्र दूरध्वनी उपलब्ध करुन दिलेला आहे. या व्यतिरिक्त माहितीसाठी व तक्रार नोंदविण्यासाठी स्वतंत्र legal metrology.maharastra.gov.in हा संकेत स्थळ ग्राहकासाठी उपलब्ध करुन देण्यात आलेला आहे.जिल्हापातळीवर तक्रार नोंदविण्यासाठी जिल्हा उप नियंत्रक यांचे दूरध्वनी क्रमांक संकेत स्थळावर उपलब्ध करुन देण्यात आलेले आहेत.

(ई) वैधमापनशास्त्र यंत्रणेंतर्गत पात्र नागरिकांना पुरविण्यात येत असलेल्या लोकसेवा, नियत कालमर्यादा, पदनिर्देशित अधिकारी, प्रथम आणि द्वितीय अपिल प्राधिकारी याबाबतच्या बाबी पुढीलप्रमाणे अधिसूचित केलेल्या आहेत:-

अ. क्र.	लोकसेवेचे नाव	सेवा पुरविण्याची कालमर्यादा (कामाचे दिवस)	ज्याच्याकडून सेवा पुरविली जाईल, तो पदनिर्देशित अधिकारी	प्रथम अपीलीय प्राधिकारी	द्वितीय अपीलीय प्राधिकारी
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)
१.	वजन वा मापे उत्पादकाकरिता परवाना देणे.	३५ दिवस	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
२.	वजन वा मापे उत्पादकाच्या परवान्याचे नूतनीकरण.	स्वयंचलित-नूतनीकरण	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
३.	वजन वा मापे उत्पादक परवान्यामध्ये फेरफार.	३५ दिवस	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
४.	वजन वा मापे दुरुस्तीकरीता परवाना देणे.	३५ दिवस	१) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र २) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
५.	वजन वा मापे दुरुस्ती परवाना नूतनीकरण.	स्वयंचलित-नूतनीकरण	१) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र २) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

			३) जिल्हा उप नियंत्रक , वैधमापनशास्त्र	३) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	३) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र
६.	वजन वा मापे दुरुस्ती परवान्यामध्ये फेरफार.	३५ दिवस	१) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र २) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
७.	वजन वा मापे विक्रेता म्हणून परवाना देणे.	३५ दिवस	१) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र २) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र ३) जिल्हा उप नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र ३) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग ३) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र
८.	वजन वा मापे विक्रेता परवाना नूतनीकरण.	स्वयंचलित- नूतनीकरण	१) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र २) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र ३) जिल्हा उप नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र ३) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) सह सचिव/ उप सचिव अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग ३) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र

९.	वजन व मापे विक्रेता परवान्यामध्ये फेरफार.	३५ दिवस	१) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र २) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र ३) जिल्हा उप नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र ३) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) सह सचिव/ उप सचिव अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग ३) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र
१०.	वैधमापनशास्त्र (आवेष्टित वस्तू) नियम, २०११ अंतर्गत आवेष्टित वस्तूंचे उत्पादक/ आवेष्टक यांची नोंदणी करणे.	२५ दिवस	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
११	वैधमापनशास्त्र (आवेष्टित वस्तू) नियम, २०११ अंतर्गत आवेष्टित वस्तूंचे उत्पादक/ आवेष्टक यांच्या नोंदणीत फेरफार करणे.	२५ दिवस	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
१२	वैधमापनशास्त्र (आवेष्टित वस्तू) नियम, २०११ अंतर्गत आवेष्टित वस्तूंचे आयातदार यांची नोंदणी करणे.	२५ दिवस	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
१३.	वैधमापनशास्त्र (आवेष्टित वस्तू) नियम, २०११ अंतर्गत आवेष्टित वस्तूंचे आयातदार यांच्या नोंदणीत फेरफार करणे.	२५ दिवस	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

१४.	नामनिर्देशित व्यक्तीची नोंदणी करणे.	२५ दिवस	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
१५.	वैधमापनशास्त्र अधिनियम, २००९ अंतर्गत वजन वा मापे यांची पडताळणी व मुद्रांकन करुन प्रमाणपत्र देणे.	कार्यालयांतर्गत ५ दिवस	सहायक नियंत्रक/ निरीक्षक, वैधमापनशास्त्र	जिल्हा उप नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र
१६.	वैधमापनशास्त्र अधिनियम, २००९ अंतर्गत वजन वा मापे यांची पडताळणी व मुद्रांकन करुन प्रमाणपत्र देणे.	कार्यालयाच्या बाहेर ३० दिवस	सहायक नियंत्रक/ निरीक्षक, वैधमापनशास्त्र	जिल्हा उप नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र

भाग-३

२) ग्राहक संरक्षण विभाग

<u>उद्दिष्ट</u> :- ग्राहकांच्या तक्रारींचे निवारण करून त्यांना न्याय मिळवून देणे.

संरचना :-

राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग

↓

<u>जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण आयोग</u>

(अ) <u>राज्य ग्राहक संरक्षण परिषद :-</u>

१) राज्यातील ग्राहकांच्या हिताचे संरक्षण व संवर्धन करण्यासाठी ग्राहक संरक्षण अधिनियम २०१९नुसार राज्य ग्राहक संरक्षण परिषदेची स्थापना करण्याची कार्यवाही प्रगतीत आहे.

२) शासनाच्या दि. १८/०२/२०२२ च्या अधिसूचनेन्वये राज्य ग्राहक संरक्षण परिषदेची सदस्य संख्या ५२ इतकी आहे.

३) मा. मंत्री (अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग) हे या परिषदेचे अध्यक्ष आहेत.

४) राज्य ग्राहक ग्राहक संरक्षण परिषदेचा कालावधी ३ वर्षाचा आहे.

५) राज्य ग्राहक संरक्षण परिषदेवर ५२ सदस्य आहेत. यातील २२ सदस्य शासकीय असून, उर्वरित ३० सदस्य अशासकीय आहे.

(आ) <u>जिल्हा ग्राहक संरक्षण परिषद :-</u>

१) जिल्हा स्तरावरील ग्राहकांच्या समस्यांचे निराकरण करण्यासाठी जिल्हास्तरीय ग्राहक संरक्षण परिषदेची स्थापना करण्याची कार्यवाही प्रगतीत आहे.

२) जिल्हा ग्राहक संरक्षण परिषदेचे अध्यक्ष जिल्हयाचे जिल्हाधिकारी आहेत.

३) शासन अधिसूचना दि. १८/०२/२०२२ अन्वये जिल्हा ग्राहक संरक्षण परिषदेमध्ये वेगवेगळया स्तरावरील ४२ (१४ शासकीय व २८ अशासकीय) सदस्यांचा समावेश आहे.

४) जिल्हा ग्राहक संरक्षण परिषदेची मुदत तीन वर्षे इतकी आहे.

इ) <u>ग्राहक संरक्षण अधिनियम, २०१९ ची अंमलबजावणी:-</u>

१) ग्राहक संरक्षण अधिनियम, २०१९ दि.२०.०७.२०२० पासून लागू झाला असून तत्पूर्वीचा ग्राहक संरक्षण अधिनियम, १९८६ व्यपगत झाला आहे.

२) ग्राहकांच्या हिताचे संरक्षण करण्याच्या हेतूने समयोचित व प्रभावी प्रशासनासाठी आणि ग्राहकांच्या विवादाचे निवारणासाठी प्राधिकरण स्थापित करणेची तरतूद या अधिनियमामध्ये करण्यात आली आहे.

३) या अधिनिमान्वये मोबदला अदा करुन कोणतीही वस्तू किंवा सेवा online किंवा offline पध्दतीने घेणारी व्यक्ती ही “ग्राहक” समजली जाते.

४) या अधिनियमामध्ये मध्यस्थी कक्ष, दिशाभूल करण्याऱ्या जाहिराती, उत्पादनाचे उत्तरदायित्व,ई-कॉमर्स/ इलेक्ट्रानिक सेवा प्रदाता /थेट विक्री, केंद्रिय ग्राहक संरक्षण प्राधिकरण इत्यादी बाबत तरतूदी नव्याने समाविष्ट आहेत.

५) या अधिनियमामध्ये राष्ट्रीय,राज्य आणि जिल्हा पातळीवर तक्रार निवारण आयोगाच्या स्थापनेची तरतूद आहे. सदर आयोग पूर्णत: ग्राहक विवादाचे निराकरण करण्यासाठी स्थापन करण्यात आले असून त्यांच्या न्यायक्षेत्र स्पष्ट करण्यात आले आहे.

१) राष्ट्रीय ग्राहक तक्रार निवारण आयोग : - राष्ट्रीय पातळीवर.

२) राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग : - राज्य स्तरावर.

३) जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण आयोग : - जिल्हा स्तरावर

राज्य स्तरावरील व जिल्हा स्तरावरील यंत्रणांबाबतचा तपशील थोडक्यात पुढीलप्रमाणे आहे:-

अ.क्र.	मुद्दा	राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग	जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण आयोग
१	मुख्यालय	मुंबई, (नागपूर व औरंगाबाद येथे प्रादेशिक खंडपीठे)	प्रत्येक जिल्ह्याच्या ठिकाणी (एकूण ४० जिल्हा आयोग)
२	दाखल करण्यात येणाऱ्या दाव्यामधील किंमतीची मर्यादा	दि. २०.०७.२०२० पासून रु. १.०० कोटी ते १०.०० कोटीपर्यंत इतकी होती. तथापि, दि.३०.१२.२०२१ च्या केंद्र अधिसूचनेनुसार यामध्ये बदल झाल्याने आताची मर्यादा रु.५०.०० लक्षापेक्षा जास्त परंतु रु. २.०० कोटी इतकी झाली आहे.	दि. २०.०७.२०२० पासून रु. १ कोटीपर्यत इतकी होती. तथापि, दि.३०.१२.२०२१ च्या केंद्र अधिसूचनेनुसार यामध्ये बदल झाल्याने आताची मर्यादा रु.५०.०० लक्ष पर्यंत झाली आहे.
३	e-dakhil सुविधेव्दारे ऑनलाईन पध्दतीने edaakhil.nic.in या संकेतस्थळावर आयोगात तक्रार दाखल करात येते.		
४.	पाच लक्ष पर्यंतच्या दाव्यांसाठी शुल्क अदा करावे लागत नाही.		

जोडपत्र - १

संकेतस्थळावर प्रसिध्द करावयाच्या सेवानिहाय नागरिकांच्या सनदेचा नमुना

विभागाचे /कार्यालयाचे नाव :- नियंत्रक शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा, मुंबई /जिल्हा पुरवठा अधिकारी कार्यालय/अन्नधान्य वितरण अधिकारी कार्यालय/तहसिल कार्यालय

सेवेचे नाव :- नवीन शिधापत्रिका मागणी

अ.क्र.	सेवेचा संक्षिप्त तपशील	नवीन शिधापत्रिका
१.	आवश्यक कागदपत्रे	**ओळखीचा पुरावा (कोणतेही - १)** १) आधार कार्ड २) पॅन कार्ड ३) पारपत्र ४) निवडणूक ओळखपत्र ५) मनरेगा जॉब कार्ड ६) वाहनचालक परवाना ७) शासकिय अथवा निमशासकीय ओळखपत्र ८) आर एस बी वाय कार्ड **पत्त्याचा पुरावा (कोणतेही -१)** १) पारपत्र २) भाडेपट्टीची पावती ३) वाहनचालक परवाना ४) विद्युत देयक ५) ७/१२ आणि ८ अ चा उतारा ६) मालमत्ता कर पावती ७) दूरध्वनी देयक/जलदेयक पावती ८) निवडणूक ओळखपत्र **वयाचा पुरावा (कोणतेही -१) (सज्ञान नसल्यास)** १) जन्माचा दाखला २) बोनाफाईड प्रमाणपत्र ३) प्राथमिक शाळेचा प्रवेशाचा उतारा ४) शाळा सोडल्याचा दाखला. **उत्पन्नाचा पुरावा (कोणतेही -१)** १) आयकर विवरण पत्र २) मंडळ अधिकारी पडताळणी अहवाल ३) वेतन मिळत असल्यास फॉर्म नं १६ ४) निवृत्तीवेतन धारकांकरिता बँकेचे प्रमाणपत्र ५) अर्जेदार जमीन मालक असल्यास ७/१२ आणि ८-अ चा उतारा व तलाठी अहवाल.
२.	ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी विभागाचे संकेतस्थळ	rcms.mahafood.gov.in
३.	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	१. नवीन केशरी NPH शिधापत्रिका रू- ५०/- २. नवीन शुभ्र शिधापत्रिका रू. १००/-
४.	शुल्क भरण्याची पध्दत	GRASS प्रणाली

५.	मंजूरीसाठी लागणारा कालावधी	लोकसेवा हक्क अधिनियम नुसार ३० दिवस
६.	मंजूर करणारे सक्षम प्रधिकारी	शिधावाटप अधिकारी /क्षेत्रीय अधिकारी/ तहसिलदार/ अन्नधान्य वितरण अधिकारी
७.	सेवेसंदर्भात तक्रार निराकरण करणारे अपिलीय अधिकारी	सहायक नियंत्रक शिधावाटप /अन्नधान्य वितरण अधिकारी/जिल्हा पुरवठा अधिकारी

जोडपत्र - १

संकेतस्थळावर प्रसिध्द करावयाच्या सेवानिहाय नागरिकांच्या सनदेचा नमुना

विभागाचे /कार्यालयाचे नाव :- नियंत्रक शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा, मुंबई /जिल्हा पुरवठा अधिकारी कार्यालय/अन्नधान्य वितरण अधिकारी कार्यालय/तहसिल कार्यालय

सेवेचे नाव :- शिधापत्रिकेत दुरूस्ती, नाव समाविष्ट करणे, नाव कमी करणे, पत्ता बदलणे.

१	सेवेचा संक्षिप्त तपशील	१. शिधापत्रिकेतील नावाची दुरुस्ती २. शिधापत्रिकेत नाव समाविष्ट करणे. ३. शिधापत्रिकेतील नाव कमी करणे. ४. शिधापत्रिकेवरील पत्ता बदलणे.
२.	आवश्यक कागदपत्रे	**शिधापत्रिकेत दुरूस्ती करणे** १. आधार कार्ड २. नावात बदल केल्याबाबतचे अधिकृत कागदपत्रे / शासकिय गॅझेट **नाव समाविष्ट करणे (१६ वर्षाखालील)** १. आधार कार्ड २. शाळा सोडल्याचा दाखला ३. बोनाफाईड प्रमाणपत्र ४. जन्माचा दाखला **नाव समाविष्ट करणे (१६ वर्षावरील)** १. आधार कार्ड २. पॅन कार्ड ३. ड्रायव्हिंग लायसन्स ४. निवडणूक ओळखपत्र ५. लग्न झाल्यास - आधीच्या शिधापत्रिकेतून नाव वगळण्यात आल्याबाबतचे प्रमाणपत्र. **नाव कमी करणे** १. मृत्यू झाल्यास मृत्यू प्रमाणपत्र २. विवाह नोंदणी प्रमाणपत्र ३. आधारकार्ड ४. निवडणूक ओळखपत्र **पत्ता बदलणे** १. आधार कार्ड २. लगतचे विद्युत देयक ३. घरभाडे पट्टी पावती ४. मेंटेनन्स चार्ज पावती ५. नोदणीकृत भाडेकरारनामा
३.	ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी विभागाचे संकेतस्थळ	rcms.mahafood.gov.in
४.	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	लागू नाही
५.	शुल्क भरण्याची पध्दत	लागू नाही
६.	मंजूरीसाठी लागणारा कालावधी	१.शिधापत्रिकेतील नावाची दुरुस्ती - ३ कामाचे दिवस २. शिधापत्रिकेत नाव समाविष्ट करणे -गृहभेट असल्यास

		३० दिवस अन्यथा कामाचे ३ दिवस ३.शिधापत्रिकेतील नाव कमी करणे- ३ कामाचे दिवस ४. शिधापत्रिकेवरील पत्ता बदलणे - ३० दिवस
७.	मंजूर करणारे सक्षम प्रधिकारी	शिधावाटप अधिकारी /क्षेत्रीय अधिकारी/ तहसिलदार/ अन्नधान्य वितरण अधिकारी
८.	सेवेसंदर्भात तक्रार निराकरण करणारे अपिलीय अधिकारी	सहायक नियंत्रक शिधावाटप /अन्नधान्य वितरण अधिकारी/जिल्हा पुरवठा अधिकारी

जोडपत्र - १

संकेतस्थळावर प्रसिध्द करावयाच्या सेवानिहाय नागरिकांच्या सनदेचा नमुना

विभागाचे /कार्यालयाचे नाव :- नियंत्रक शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा, मुंबई /जिल्हा पुरवठा अधिकारी कार्यालय/अन्नधान्य वितरण अधिकारी कार्यालय/तहसिल कार्यालय

सेवेचे नाव :- दुय्यम शिधापत्रिका

१	सेवेचा संक्षिप्त तपशील	१. खराब शिधापत्रिका २. दुय्यम शिधापत्रिका
२.	आवश्यक कागदपत्रे	शिधापत्रिका धारकास आवश्यकता भासल्यास ऑनलाईन पद्धतीने कोणत्याही वेळी शिधापत्रिकेची प्रत डाऊनलोड करता येते.
३.	ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी विभागाचे संकेतस्थळ	rcms.mahafood.gov.in
४.	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	लागू नाही
५.	शुल्क भरण्याची पध्दत	लागू नाही
६.	मंजूरीसाठी लागणारा कालावधी	१. खराब शिधापत्रिका - गृहभेट आवश्यक असल्यास ३० दिवस अन्यथा ६ दिवस २. दुय्यम शिधापत्रिका - ३० दिवस
७.	मंजूर करणारे सक्षम प्रधिकारी	शिधावाटप अधिकारी /क्षेत्रीय अधिकारी/ तहसिलदार/ अन्नधान्य वितरण अधिकारी
८.	सेवेसंदर्भात तक्रार निराकरण करणारे अपिलीय अधिकारी	सहायक नियंत्रक शिधावाटप /अन्नधान्य वितरण अधिकारी/जिल्हा पुरवठा अधिकारी

जोडपत्र - १

संकेतस्थळावर प्रसिध्द करावयाच्या सेवानिहाय नागरिकांच्या सनदेचा नमुना

विभागाचे /कार्यालयाचे नाव :- नियंत्रक शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा, मुंबई /जिल्हा पुरवठा अधिकारी कार्यालय/अन्नधान्य वितरण अधिकारी कार्यालय

सेवेचे नाव :- नवीन रास्तभाव दुकान परवाना

१	सेवेचा संक्षिप्त तपशील	नवीन रास्तभाव दुकान परवाना
२.	आवश्यक कागदपत्रे	१.दुकानाच्या जागेचे किमान १०० चौरस फूट क्षेत्रफळ दर्शविणारी कागदपत्रे. २. दुकानाच्या जागेच्या अधिकृत ताब्याशी संबंधित कागदपत्रे जसे की - गृहनिर्माण संस्थेचे ना हरकत प्रमाणपत्र, नोंदणीकृत विक्री करार, विद्युत देयक, मालमत्ता कर, देखभाल देयक, नोंदणीकृत भाडेकरारनामा,स्लमफोटो पास,स्थानिक संस्था कर पावती. ३. आर्थिक दस्तऐवज- आर्थिक स्थितीशी संबंधित कागदपत्रे जसे की बँक खाते पासबुक (किमान खाते रक्कम रू. ५०,०००/-) ४. नोटराईज्ड शपथपत्र- १९५५ च्या जीवनावश्यक वस्तू कायदा अंतर्गत अर्जदाराच्या विरोधात कोणताही फौजदारी खटला किंवा कोणतीही एफ.आय.आर. कोणत्याही पोलिस ठाण्यात दाखल नसल्याबाबत. ५. बचत गटाच्या बाबतीत- संबंधित प्राधिकरणाचे संमती पत्र, लेखापरीक्षण अहवाल (किमान १ वर्षापूर्वीचे), कार्यकारी मंडळाची नियुक्ती करणाऱ्या ठरावाची प्रत. ६. अर्जदाराच्या नावावर अधिकृत रास्तभाव दुकान नसल्याचे नोटराईज्ड शपथपत्र. ७. अधिकृत रास्तभाव दुकान वाटपासाठी प्राधान्य यादीतील अर्जदाराच्या प्राधान्य श्रेणीची पुष्टी करणारे कागदोपत्री पुरावे ८. अर्जदाराच्या निवासस्थानाचा कागदोपत्री पुरावा (निवासी ओळखपत्र पुरावा) ९. अर्जदाराच्या ओळखीचा कागदोपत्री पुरावा (छायाचित्र ओळखपत्र पुरावा)
३.	ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी विभागाचे संकेतस्थळ	rcms.mahafood.gov.in
४.	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	रु.५०/-
५.	शुल्क भरण्याची पध्दत	Grass प्रणाली
६.	मंजूरीसाठी लागणारा कालावधी	जाहीरातीनंतर १८० दिवस
७.	मंजूर करणारे सक्षम प्रधिकारी	नियंत्रक शिधावाटप / अन्नधान्य वितरण अधिकारी / जिल्हा पुरवठा अधिकारी
८.	सेवेसंदर्भात तक्रार निराकरण करणारे अपिलीय अधिकारी	विभागीय आयुक्त /जिल्हाधिकारी

जोडपत्र - १

संकेतस्थळावर प्रसिध्द करावयाच्या सेवानिहाय नागरिकांच्या सनदेचा नमुना

विभागाचे /कार्यालयाचे नाव :- नियंत्रक शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा, मुंबई /जिल्हा पुरवठा अधिकारी कार्यालय/अन्नधान्य वितरण अधिकारी कार्यालय

सेवेचे नाव :- नवीन रास्तभाव दुकानाच्या परवान्याचे नुतणीकरण

१	सेवेचा संक्षिप्त तपशील	रास्तभाव दुकानाच्या परवान्याचे नुतणीकरण
२.	आवश्यक कागदपत्रे	१) अधिकृत रास्तभाव दुकानाच्या परवान्याचे नुतनीकरणाचे ३ वर्ष कालावधीसाठीचे शुल्क. २) अधिकृत रास्तभाव दुकानाच्या जागेचे कागदोपत्री पुरावे - गृहनिर्माण संस्थेचे ना हरकत प्रमाणपत्र, नोंदणीकृत विक्री करार, विद्युत देयक, मालमत्ता कर, देखभाल देयक नोंदणीकृत भाडेकरारनामा,स्लमफोटो पास. ३) सरकारकडे भरलेला तीन वर्षांचा व्यावसायिक कर ४) वजन आणि माप वैधता प्रमाणपत्र. ५) स्थानिक संस्थेने दिलेले दुकान आणि आस्थापना प्रमाणपत्र/केरोसीन साठवणूक परवाना. ६) गेल्या तीन वर्षांचे लेखापरीक्षण अहवाल आणि अधिकृत रेशन दुकान चालवणाऱ्या ग्राहक सहकारी संस्थेच्या सदस्यांची यादी ७) स्टॅम्प पेपरवर नोटरी शपथपत्र - अधिकृत रेशन दुकानाच्या परवान्याविरुद्ध कोणताही फौजदारी खटला किंवा कोणताही एफ.आय.आर. कोणत्याही पोलिस ठाण्यात १९५५ च्या जीवनावश्यक वस्तू कायदा अंतर्गत दाखल नसल्याबाबत. ८) फिरत्या दुकानांच्या बाबतीत, केंद्रीय मोटार वाहन प्रमाणपत्र, कर प्रमाणपत्र, विमा प्रमाणपत्र. आणि नूतनीकरणाच्या दिवशी अधिकृतता धारकाची फिरत्या वाहनासह उपस्थिती. ९) नुकसान भरपाई बॉन्ड (Indemnity Bond) फिरत्या दुकानांच्या बाबतीत फिरते वाहन चांगल्या स्थितीत असल्याबद्दल स्टॅम्प पेपर
३.	ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी विभागाचे संकेतस्थळ	rcms.mahafood.gov.in
४.	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	५०/-
५.	शुल्क भरण्याची पध्दत	Grass प्रणाली
६.	मंजूरीसाठी लागणारा कालावधी	जाहीरातीनंतर १८० दिवस
७.	मंजूर करणारे सक्षम प्रधिकारी	उपनियंत्रक शिधावाटप परिमंडळ/ अन्नधान्य वितरण अधिकारी / जिल्हा पुरवठा अधिकारी
८.	सेवेसंदर्भात तक्रार निराकरण करणारे अपिलीय अधिकारी	नियंत्रक शिधावाटप /जिल्हाधिकारी

जोडपत्र-१

संकेतस्थळावर प्रसिध्द करावयाच्या सेवानिहाय नागरिकांच्या सनदेचा नमुना

विभागाचे/कार्यालयाचे नाव :- अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग.

सेवेचे नाव :-किरकोळ केरोसीन विक्री परवाना

१.	सेवेचा संक्षिप्त तपशिल	किरकोळ केरासिन विक्री परवाना
२.	आवश्यक कागदपत्रे (यादी)	बचत गटाची कागदपत्रे कायदेशिर जमिन/दुकान पुरावा
३.	ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ	-----
४.	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	शासनशासन निर्णय दि.०६.०७.२०१७ व २६.०८.२०२१ नुसार.
५.	शुल्क भरण्याची पध्दत	
६.	मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी	किरकोळ विक्री परवाना १८० दिवस
७.	मंजूर करणारे सक्षम प्राधिकारी	अन्नधान्य वितरण अधिकारी /जिल्हा पुरवठा अधिकारी
८.	सेवेसंदर्भात तक्रार करणारे अपिलीय अधिकारी	जिल्हाधिकारी

जोडपत्र-१

संकेतस्थळावर प्रसिध्द करावयाच्या सेवानिहाय नागरिकांच्या सनदेचा नमुना

विभागाचे/कार्यालयाचे नाव :- अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग.

सेवेचे नाव :-किरकोळ केरोसीन परवाना नुतनीकरण-

१.	सेवेचा संक्षिप्त तपशिल	किरकोळ केरासिन विक्री परवाना नुतनीकरण
२.	आवश्यक कागदपत्रे (यादी)	१) केरोसिन नूतनीकरण करून मिळणे बाबत परवाना धारक यांचा अर्ज २) परवाना मंजुरी /नूतनीकरण आवेदन शुल्क भरलेले चलन ३) नूतनीकरण शुल्क भरलेले चलन ४) केरोसिन मूळ प्राधिकार पत्र
३.	ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ	-----
४.	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	शासनशासन निर्णय दि.०६.०७.२०१७ व २६.०८.२०२१ नुसार.
५.	शुल्क भरण्याची पध्दत	
६.	मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी	किरकोळ विक्री परवाना नुतनीकरणासाठी ९० दिवस.
७.	मंजूर करणारे सक्षम प्राधिकारी	अन्नधान्य वितरण अधिकारी /जिल्हा पुरवठा अधिकारी
८.	सेवेसंदर्भात तक्रार करणारे अपिलीय अधिकारी	जिल्हाधिकारी

जोडपत्र- १

विभागाचे /कार्यालयाचे नांव- वैध मापन शास्त्र यंत्रणा

[१] सेवेचे नांव :- वजन वा मापे उत्पादकाकरिता परवाना देणे.

१.	सेवेचा संक्षिप्त तपशिल	वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९ मधिल कलम २३ व महाराष्ट्र वैध मापन शास्त्र (अंमलबजावणी) नियम २०११ मधील नियम ६ अंतर्गत वजन वा माप यांचे उत्पादन करण्यासाठी परवान्याची आवश्यकता आहे.
२.	नविन उत्पादक परवान्यासाठी आवश्यक स्वसाक्षांकीत कागदपत्रांची यादी	१) कारखाना नोंदणी प्रमाणपत्र / दुकाने व आस्थापना अधिनियमानुसार नोंदणी प्रमाणपत्र / ग्रामपांचायतीचे ना-हरकत प्रमाणपत्र २) मालकाचे नावांबाबत अधिधकृत दस्तऐवज/नोंदणीकृत भागीदारी करारनामा / संचालकांच्या नावाच्या यादीसह मेमोरॅंडम ऑफ असोसिएशन आणि अर्टीकल्स ऑफ असोसिएशनची प्रत. ३) जागेच्या मालकीबाबतची कागदपत्रे/नोंदणीकृत भाडे अथवा लिज करारनामा प्रत आणि जागा मालकाचे ना- हरकत प्रमाणपत्र/जागा कुटुंबातील सदस्यांची असल्यास अशा सदस्यांचे ना-हरकत प्रमाणपत्र. ४) संचालक, वैध मापन शास्त्र नवी दिल्ली यांचेकडील मान्यता प्राप्त प्रतिमानाचे प्रमाणपत्र. ५) यंत्रसामुग्री, अवजारे व उपसाधने यांची यादी. ६) पॅनकार्ड. ७) व्यवसायकर नोंदणी प्रमाणपत्र, ८) अर्हता प्राप्त व्यक्तींची यादी. ९) शैक्षणिक पात्रते बाबतची अर्जदाराची/अर्हता धारण करणा-या व्यक्तीची अर्हता प्रमाणपत्रे. १०) चाचणी वजन वा माप यांचे पडताळणी प्रमाणपत्र. ११) अर्जदाराच्या विरुद्ध न्यायालयात आणि/ किंवा पोलीस स्टेशनमध्ये गुन्हा प्रलांवबत आहे किंवा कसे याबाबतचे स्वयंघोषणापत्र. १२)अर्जदाराने वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९ व त्या अंतर्गत नियमाांचा भंग केला आहे किंवा कसे याबाबतचे स्वयंघोषणापत्र. १३)अलीकडील विद्युत देयकाची प्रत १४)शुल्क जमा पावती
३.	ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ	https://maitri.maharashtra.gov.in व https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in
४.	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	(१) रुपये ८०००/- मात्र
५.	शुल्क भरण्याची पद्धत	ऑनलाईन (ग्रास प्रणालीद्वारे)
६.	मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी	३५ कार्यालयीन दिवस
७.	मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी	नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र.
८.	सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी	प्रथम अपिलीय अधिकारी- सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग. द्वितीय अपिलीय अधिकारी- प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

[२] **सेवेचे नांव**- वजन वा मापे उत्पादकाच्या परवान्याचे नुतनीकरण

१.	**सेवेचा संक्षिप्त तपशिल**	वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९ मधिल कलम २३ व महाराष्ट्र वैध मापन शास्त्र (अंमलबजावणी) नियम २०११ मधील नियम ६ अंतर्गत वजन वा माप यांचे उत्पादकाच्या परवान्याचे नुतनीकरण करता येते.
२.	**उत्पादक परवाना नुतनीकरणासाठी आवश्यक स्वसाक्षांकीत कागदपत्रांची यादी**	**निरंक**
३.	**ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ**	https://maitri.maharashtra.gov.in , https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in व vaidhmapan.maharashtra.gov.in.
४.	**आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)**	रुपये ८०००/- प्रती वर्ष
५.	**शुल्क भरण्याची पद्धत**	ऑनलाईन
६.	**मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी**	स्वयंचलित नुतनीकरण
७.	**मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी**	नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र
८.	**सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी**	प्रथम अपिलीय अधिकारी- सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग. द्वितीय अपिलीय अधिकारी- अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

.

[३] सेवेचे नांव- वजन वा मापे उत्पादक परवान्यामध्ये फेरफार

१.	सेवेचा संक्षिप्त तपशिल	वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९ मधिल कलम २३ व महाराष्ट्र वैध मापन शास्त्र (अंमलबजावणी) नियम २०११ मधील नियम ६ अंतर्गत वजन वा माप यांचे उत्पादकाच्या परवान्यामध्ये फेरफार करता येते.
२.	उत्पादक परवाना फेरफारसाठी आवश्यक स्वसाक्षांकीत कागदपत्रांची यादी	क) वैध परवान्याची प्रत ख) शुल्क जमा पावती, व १) नावातील बदल - नविन दुकाने व आस्थापना नोंदणी प्रमाणपत्र/कंपनी रजिस्टार प्रमाणपत्र २) कार्यशाळेचा पत्ता बदल/वाढ - जागेच्या मालकीबाबतची कागदपत्रे/नोंदणीकृत भाडे अथवा लिज करारनामा प्रत आणि जागा मालकाचे ना- हरकत प्रमाणपत्र/जागा कुटुंबातील सदस्यांची असल्यास अशा सदस्यांचे ना-हरकत प्रमाणपत्र. ३) संस्थेच्या स्वरुपातील बदल - अ) नोंदणीकृत भागीदारी करारनामा / कंपनी रजिस्टारकडून नवीन संचालकांच्या समावेशाबाबत अथवा निवृत्तीबाबत प्रमाणपत्र. आ) नविन भागीदार/संचालकांचे छायाचित्र ४) नविन प्रकारच्या उत्पादनाचा/वजन वा मापाचा समावेश - संचालक, वैध मापन शास्त्र नवी दिल्ली यांचेकडील मान्यता प्राप्त प्रतिमानाचे प्रमाणपत्र.
३.	ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ	https://maitri.maharashtra.gov.in , https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in व vaidhmapan.maharashtra.gov.in.
४.	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	रुपये ५००/-
५.	शुल्क भरण्याची पद्धत	ऑनलाईन (ग्रास प्रणालीद्वारे)
६.	मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी	३५ कार्यालयीन दिवस
७.	मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी	नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र.
८.	सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी	प्रथम अपिलीय अधिकारी- सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग. द्वितीय अपिलीय अधिकारी- अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

[४] **सेवेचे नांव**- वजन वा मापे दुरुस्तीकरिता परवाना देणे

१.	**सेवेचा संक्षिप्त तपशिल**	वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९ मधिल कलम २३ व महाराष्ट्र वैध मापन शास्त्र (अंमलबजावणी) नियम २०११ मधील नियम ६ अंतर्गत वजन वा माप यांची दुरुस्ती करण्यासाठी परवान्याची आवश्यकता आहे.
२.	**नविन दुरुस्ती परवान्यासाठी आवश्यक स्वसाक्षांकीत कागदपत्रांची यादी**	१) कारखाना नोंदणी प्रमाणपत्र / दुकाने व आस्थापना अधिनियमानुसार नोंदणी प्रमाणपत्र / ग्रामपांचायतीचे ना-हरकत प्रमाणपत्र २) मालकाचे नावांबाबत अधिधकृत दस्तऐवज/नोंदणीकृत भागीदारी करारनामा / संचालकांच्या नावाच्या यादीसह मेमोरँडम ऑफ असोसिएशन आणि अर्टीकल्स ऑफ असोसिएशनची प्रत. ३) जागेच्या मालकीबाबतची कागदपत्रे/नोंदणीकृत भाडे अथवा लिज करारनामा प्रत आणि जागा मालकाचे ना- हरकत प्रमाणपत्र/जागा कुटुंबातील सदस्यांची असल्यास अशा सदस्यांचे ना-हरकत प्रमाणपत्र. ४) यंत्रसामुग्री, अवजारे व उपसाधने यांची यादी. ५) पॅनकार्ड. ६) व्यवसायकर नोंदणी प्रमाणपत्र, ७) अर्हता प्राप्त व्यक्तींची यादी. ८) शैक्षणिक पात्रते बाबतची अर्जदाराची/अर्हता धारण करणा-या व्यक्तीची अर्हता प्रमाणपत्रे. ९) अर्जदाचे/अर्हता धारण करणा-या व्यक्तीचे वा व्यवसायातील अनुभवाचे प्रमाणपत्र . १०) चाचणी उपकरणांची यादी ११) चाचणी वजन वा माप यांचे पडताळणी प्रमाणपत्र. १२) उधार उसनवार वजन वा मापाची यादी. १३) उधार उसनवार वजन वा मापाचे पडताळणी प्रमाणपत्र १४) अर्जदाराच्या विरुद्ध न्यायालयात आणि/ किंवा पोलीस स्र्टेशनमध्ये गुन्हा प्रलांवबत आहे किंवा कसे याबाबतचे स्वयंघोषणापत्र. १५) अर्जदाराने वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९ व त्या अंतर्गत नियमांचा भंग केला आहे किंवा कसे याबाबतचे स्वयंघोषणापत्र. १६) अलीकडील विद्युत देयकाची प्रत १७) शुल्क जमा पावती.
३.	**ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ**	https://maitri.maharashtra.gov.in व https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in
४.	**आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)**	रुपये ३०००/- मात्र
५.	**शुल्क भरण्याची पद्धत**	ऑनलाईन (ग्रास प्रणालीद्वारे)
६.	**मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी**	३५ कार्यालयीन दिवस
७.	**मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी**	नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र./ सह नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र (प्रादेशिक विभाग)
८.	**सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी**	प्रथम अपिलीय अधिकारी- सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग/ नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र. द्वितीय अपिलीय अधिकारी- अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग./ सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग.

[५] सेवेचे नांव- वजन वा मापे दुरुस्ती परवान्याचे नुतनीकरण

१.	**सेवेचा संक्षिप्त तपशिल**	वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९ मधिल कलम २३ व महाराष्ट्र वैध मापन शास्त्र (अंमलबजावणी) नियम २०११ मधील नियम ६ अंतर्गत वजन वा माप यांच्या दुरुस्ती परवान्याचे नुतनीकरण करता येते.
२.	उत्पादक परवाना नुतनीकरणासाठी आवश्यक स्वसाक्षांकीत कागदपत्रांची यादी	**निरंक**
३.	**ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ**	https://maitri.maharashtra.gov.in https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in व "vaidhmapan.maharashtra.gov.in"
४.	**आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)**	रुपये ३०००/- प्रती वर्ष
५.	**शुल्क भरण्याची पद्धत**	ऑनलाईन
६.	**मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी**	स्वयंचलित नुतनीकरण
७.	**मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी**	नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र/ सह नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र (प्रादेशिक विभाग)
८.	**सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी**	प्रथम अपिलीय अधिकारी- सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग/ नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र. द्वितीय अपिलीय अधिकारी- अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग./ सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

[६] **सेवेचे नांव**- वजन वा मापे दुरुस्ती परवान्यामध्ये फेरफार

१.	**सेवेचा संक्षिप्त तपशिल**	वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९ मधिल कलम २३ व महाराष्ट्र वैध मापन शास्त्र (अंमलबजावणी) नियम २०११ मधील नियम ६ अंतर्गत वजन वा माप यांचे दुरुस्ती परवान्यामध्ये फेरफार करता येते.
२.	**दुरुस्ती परवाना फेरफारसाठी आवश्यक स्वसाक्षांकीत कागदपत्रांची यादी**	क) वैध परवान्याची प्रत ख) शुल्क जमा पावती, व १) **नावातील बदल - नविन दुकाने व आस्थापना नोंदणी प्रमाणपत्र/कंपनी रजिस्टार प्रमाणपत्र** २) **कार्यशाळेचा पत्ता बदल/वाढ** - जागेच्या मालकीबाबतची कागदपत्रे/नोंदणीकृत भाडे अथवा लिज करारनामा प्रत आणि जागा मालकाचे ना- हरकत प्रमाणपत्र/जागा कुटुंबातील सदस्यांची असल्यास अशा सदस्यांचे ना-हरकत प्रमाणपत्र. ३) **संस्थेच्या स्वरुपातील बदल -** अ) नोंदणीकृत भागीदारी करारनामा / **कंपनी रजिस्टारकडून नवीन** संचालकांच्या समावेशाबाबत अथवा निवृत्तीबाबत प्रमाणपत्र. आ) नविन भागीदार/संचालकांचे छायाचित्र ४) नविन प्रकारच्या वजन वा मापाचा समावेश- अर्हता प्राप्त व्यक्तींची नेमणुक व अर्हता प्रमाणपत्र. ५) कार्यक्षेत्रात नवि जिल्हा किंवा प्रादेशिक विभाग किंवा राज्यस्तरीय समावेश - समावेष करावयाच्या कार्यक्षेत्रात दुरुस्तीकामास वाव असल्याबाबतची कागदपत्रे.
३.	**ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ**	https://maitri.maharashtra.gov.in, https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in व "vaidhmapan.maharashtra.gov.in"
४.	**आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)**	रुपये ५००/-
५.	**शुल्क भरण्याची पद्धत**	ऑनलाईन (ग्रास प्रणालीद्वारे)
६.	**मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी**	३५ कार्यालयीन दिवस
७.	**मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी**	नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र/ सह नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र (प्रादेशिक विभाग)
८.	**सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी**	प्रथम अपिलीय अधिकारी- सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग/ नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र. द्वितीय अपिलीय अधिकारी- अपर मुख्य सचिव /प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग./ सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग.

[७] **सेवेचे नांव-** वजन वा मापे विक्रेता म्हणून परवाना देणे.

१.	**सेवेचा संक्षिप्त तपशिल**	वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९ मधिल कलम २३ व महाराष्ट्र वैध मापन शास्त्र (अंमलबजावणी) नियम २०११ मधील नियम ६ अंतर्गत वजन वा माप यांची विक्री करण्यासाठी परवान्याची आवश्यकता आहे.
२.	**नविन विक्री परवान्यासाठी आवश्यक स्वसाक्षांकीत कागदपत्रांची यादी**	१) कारखाना नोंदणी प्रमाणपत्र / दुकाने व आस्थापना अधिनियमानुसार नोंदणी प्रमाणपत्र / ग्रामपांचायतीचे ना-हरकत प्रमाणपत्र. २) मालकाचे नावांबाबत अधिकृत दस्तऐवज/नोंदणीकृत भागीदारी करारनामा / संचालकांच्या नावाच्या यादीसह मेमोरँडम ऑफ असोसिएशन आणि अर्टीकल्स ऑफ असोसिएशनची प्रत. ३) जागेच्या मालकीबाबतची कागदपत्रे/नोंदणीकृत भाडे अथवा लिज करारनामा प्रत आणि जागा मालकाचे ना- हरकत प्रमाणपत्र/जागा कुटुंबातील सदस्यांची असल्यास अशा सदस्यांचे ना-हरकत प्रमाणपत्र. ४) पॅनकार्ड ५) व्यवसायकर नोंदणी प्रमाणपत्र, ६) अर्जदाराच्या विरुद्ध न्यायालयात आणि/ किंवा पोलीस स्टेशनमध्ये गुन्हा प्रलांवबत आहे किंवा कसे याबाबतचे स्वयंघोषणापत्र. ७) अर्जदाराने वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९ व त्या अंतर्गत नियमांचा भंग केला आहे किंवा कसे याबाबतचे स्वयंघोषणापत्र. ८) अलीकडील विद्युत देयकाची प्रत ९) शुल्क जमा पावती.
३.	**ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ**	https://maitri.maharashtra.gov.in व https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in
४.	**आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)**	रुपये १५००/- मात्र
५.	**शुल्क भरण्याची पद्धत**	ऑनलाईन (ग्रास प्रणालीद्वारे)
६.	**मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी**	३५ कार्यालयीन दिवस
७.	**मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी**	नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र./ सह नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र (प्रादेशिक विभाग)/जिल्हा उपनियंत्रक, वैध मापन शास्त्र.
८.	**सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी**	प्रथम अपिलीय अधिकारी- सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग/ नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र./ सह नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र (प्रादेशिक विभाग). द्वितीय अपिलीय अधिकारी- अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग./ सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग./ नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र.

[८] **सेवेचे नांव**- वजन वा मापे विक्रेता परवाना नुतनीकरण.

१.	**सेवेचा संक्षिप्त तपशिल**	वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९ मधिल कलम २३ व महाराष्ट्र वैध मापन शास्त्र (अंमलबजावणी) नियम २०११ मधील नियम ६ अंतर्गत वजन वा माप यांच्या विक्री परवान्याचे नुतनीकरण करता येते.
२.	**विक्री परवाना नुतनीकरणासाठी आवश्यक स्वसाक्षांकीत कागदपत्रांची यादी**	निरंक
३.	**ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ**	https://maitri.maharashtra.gov.in , https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in व vaidhmapan.maharashtra.gov.in
४.	**आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास**	रुपये १५००/- प्रती वर्ष
५.	**शुल्क भरण्याची पद्धत**	ऑनलाईन
६.	**मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी**	स्वयंचलीत नुतनीकरण
७.	**मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी**	नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र./ सह नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र (प्रादेशिक विभाग)/जिल्हा उपनियंत्रक, वैध मापन शास्त्र.
८.	**सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी**	**प्रथम अपिलीय अधिकारी**- सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग/ नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र./ सह नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र (प्रादेशिक विभाग). **द्वितीय अपिलीय अधिकारी**- अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग./ सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग./ नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र.

[९] **सेवेचे नांव-** वजन वा मापे विक्रेता परवान्यामध्ये फेरफार

१.	**सेवेचा संक्षिप्त तपशिल**	वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९ मधिल कलम २३ व महाराष्ट्र वैध मापन शास्त्र (अंमलबजावणी) नियम २०११ मधील नियम ६ अंतर्गत वजन वा माप यांच्या विक्री परवान्यामध्ये फेरफार करता येते.
२.	**विक्री परवाना फेरफारसाठी आवश्यक स्वसाक्षांकीत कागदपत्रांची यादी**	क) वैध परवान्याची प्रत ख) शुल्क जमा पावती, व १) **नावातील बदल - नविन दुकाने व आस्थापना नोंदणी प्रमाणपत्र/कंपनी रजिस्टार प्रमाणपत्र** २) व्यवसाय पत्ता बदल/वाढ- जागेच्या मालकीबाबतची कागदपत्रे/नोंदणीकृत भाडे अथवा लिज करारनामा प्रत आणि जागा मालकाचे ना-हरकत प्रमाणपत्र/जागा कुटुंबातील सदस्यांची असल्यास अशा सदस्यांचे ना-हरकत प्रमाणपत्र. ३) **संस्थेच्या स्वरुपातील बदल -** अ) नोंदणीकृत भागीदारी करारनामा / **कंपनी रजिस्टारकडून नवीन** संचालकांच्या समावेशाबाबत अथवा निवृत्तीबाबत प्रमाणपत्र. आ) नविन भागीदार/संचालकांचे छायाचित्र.
३.	**ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ**	https://maitri.maharashtra.gov.in, https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in व vaidhmapan.maharashtra.gov.in
४.	**आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)**	रुपये ५००/-
५.	**शुल्क भरण्याची पद्धत**	ऑनलाईन (ग्रास प्रणालीद्वारे)
६.	**मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी**	३५ कार्यालयीन दिवस
७.	**मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी**	नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र./ सह नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र (प्रादेशिक विभाग)/जिल्हा उपनियंत्रक, वैध मापन शास्त्र.
८.	**सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी**	प्रथम अपिलीय अधिकारी- सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग/ नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र./ सह नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र (प्रादेशिक विभाग). द्वितीय अपिलीय अधिकारी- अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग./ सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग./ नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र.

[१०] **सेवेचे नांव-** वैध मापन शास्त्र (आवेष्टीत वस्तू) नियम, २०११ अंतर्गत आवेष्टीत वस्तुंचे उत्पादक/आवेष्टक यांची नोंदणी करणे

१.	**सेवेचा संक्षिप्त तपशिल**	वैध मापन शास्त्र (आवेष्टीत वस्तू) नियम, २०११ मधिल नियम २७ अंतर्गत आवेष्टीत वस्तूचे उत्पादक/आवेष्टक यांना नोंदणी करणे आवश्यक आहे.
२.	आवेष्टीत वस्तूचे उत्पादक/आवेष्टक म्हणून नोंदणी करण्यासाठी आवश्यक स्वसाक्षांकीत कागदपत्रांची यादी	१) पॅनकार्ड २) **नोंदणीकृत पत्यासाठी-** कारखाना नोंदणी प्रमाणपत्र/ दुकाने व आस्थापना अधिनियमानुसार नोंदणी प्रमाणपत्र/ सरकारी किंवा स्थानिक यंत्रणेने पारित केलेले अधिकृत दस्तऐवज. ३) **आस्थापना प्रकारसाठी-** मालकाचे नावांबाबत अधिधकृत दस्तऐवज/नोंदणीकृत भागीदारी करारनामा / संचालकांच्या नावाच्या यादीसह कंपनी नोंदणी प्रमाणपत्र (प्रा. लि. किंवा पब्लिक लि. च्या बाबतीत)/ भागीदारांच्या नावाच्या यादीसह कंपनी नोंदणी प्रमाणपत्र (लीमीटेड लायबलीटी पार्टनरशिपच्या बाबतीत)/ संचालक मंडलाची यादी (सहकारी संस्थेच्या बाबतीत),/ जबाबदार अधिकारी (सरकारी संस्थेबाबत). ४) उत्पादन किंवा आवेस्टन जागेसाठी - सरकारी किंवा स्थानिक संस्थेने पारित केलेले अधिकृत दस्तऐवज. ५) शुल्क जमा पावती.
३.	**ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ**	https://maitri.maharashtra.gov.in व https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in
४.	**आवश्यक शुल्क** **(लागू असल्यास)**	रुपये ५००/-
५.	**शुल्क भरण्याची पद्धत**	ऑनलाईन (ग्रास प्रणालीद्वारे)
६.	**मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी**	२५ कार्यालयीन दिवस
७.	**मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी**	नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र.
८.	**सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी**	**प्रथम अपिलीय अधिकारी-** सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग. **द्वितीय अपिलीय अधिकारी-** अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग.

[११] **सेवेचे नांव**- वैध मापन शास्त्र (आवेष्टीत वस्तू) नियम, २०११ अंतर्गत आवेष्टीत वस्तुंचे उत्पादक/आवेष्टक यांच्या नोंदणीत फेरफार करणे.

१.	**सेवेचा संक्षिप्त तपशिल**	वैध मापन शास्त्र (आवेष्टीत वस्तू) नियम, २०११ मधिल नियम २७ अंतर्गत केलेल्या आवेष्टीत वस्तूचे उत्पादक/आवेष्टक यांच्या नोंदणीमध्ये फेरफार करता येते.
२.	आवेष्टीत वस्तूचे उत्पादक/आवेष्टक म्हणून केलेल्या नोंदणीमध्ये फेरफार **करण्यासाठी आवश्यक स्वसाक्षांकीत कागदपत्रांची यादी**	अ) आवेष्टीत वस्तू उत्पादक /आवेष्टक नोंदणी प्रमाणपत्र. आ) शुल्क जमा पावती, व १) **नोंदणीकृत पत्यासाठी**- कारखाना नोंदणी प्रमाणपत्र/ दुकाने व आस्थापना अधिनियमानुसार नोंदणी प्रमाणपत्र/ सरकारी किंवा स्थानिक यंत्रणेने पारित केलेले अधिकृत दस्तऐवज. २) उत्पादन किंवा आवेस्टन जागेसाठी - सरकारी किंवा स्थानिक संस्थेने पारित केलेले अधिकृत दस्तऐवज. ३) उत्पादीत किंवा आवेस्टीत करावयाच्या आवेस्टीत वस्तू- सुधारीत यादी
३.	**ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ**	https://maitri.maharashtra.gov.in , https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in व vaidhmapan.maharashtra.gov.in
४.	**आवश्यक शुल्क** (लागू असल्यास)-	रुपये १००/-
५.	**शुल्क भरण्याची पद्धत**	ऑनलाईन (ग्रास प्रणालीद्वारे)
६.	**मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी**	२५ कार्यालयीन दिवस
७.	**मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी**	नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र.
८.	**सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी**	प्रथम अपिलीय अधिकारी- सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग. द्वितीय अपिलीय अधिकारी- अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग.

[१२] सेवेचे नांव- वैध मापन शास्त्र (आवेष्टीत वस्तू) नियम, २०११ अंतर्गत आवेष्टीत वस्तुंचे आयातदार यांची नोंदणी करणे

१.	**सेवेचा संक्षिप्त तपशिल**	वैध मापन शास्त्र (आवेष्टीत वस्तू) नियम, २०११ मधिल नियम २७ अंतर्गत आवेष्टीत वस्तूचे आयातदार म्हणून नोंदणी करणे आवश्यक आहे.
२.	आवेष्टीत वस्तूचे आयातदार म्हणून नोंदणी **करण्यासाठी आवश्यक स्वसाक्षांकीत कागदपत्रांची यादी**	१) पॅनकार्ड २) **नोंदणीकृत पत्यासाठी-** कारखाना नोंदणी प्रमाणपत्र/ दुकाने व आस्थापना अधिनियमानुसार नोंदणी प्रमाणपत्र/ सरकारी किंवा स्थानिक यंत्रणेने पारित केलेले अधिकृत दस्तऐवज. ३) **आस्थापना प्रकारसाठी-** मालकाचे नावांबाबत अधिधकृत दस्तऐवज/नोंदणीकृत भागीदारी करारनामा / संचालकांच्या नावाच्या यादीसह कंपनी नोंदणी प्रमाणपत्र (प्रा. लि. किंवा पब्लिक लि. च्या बाबतीत)/ भागीदारांच्या नावाच्या यादीसह कंपनी नोंदणी प्रमाणपत्र (लीमीटेड लायबलीटी पार्टनरशिपच्या बाबतीत)/ संचालक मंडलाची यादी (सहकारी संस्थेच्या बाबतीत),/ जबाबदार अधिकारी (सरकारी संस्थेबाबत). ४) आयात जागेसाठी - सरकारी किंवा स्थानिक संस्थेने पारित केलेले अधिकृत दस्तऐवज. ५) आयात-निर्यात नोंदणी प्रमाणपत्र. ६) शुल्क जमा पावती.
३.	**ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ**	https://maitri.maharashtra.gov.in व https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in
४.	**आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)**	रुपये ५००/-
५.	**शुल्क भरण्याची पद्धत**	ऑनलाईन (ग्रास प्रणालीद्वारे)
६.	**मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी**	२५ कार्यालयीन दिवस
७.	**मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी**	नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र.
८.	**सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी**	प्रथम अपिलीय अधिकारी- सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग. द्वितीय अपिलीय अधिकारी- अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग.

[१३] **सेवेचे नांव**- वैध मापन शास्त्र (आवेष्टीत वस्तू) नियम, २०११ अंतर्गत आवेष्टीत वस्तुंचे आयातदार यांच्या नोंदणीत फेरफार करणे

१.	**सेवेचा संक्षिप्त तपशिल**	वैध मापन शास्त्र (आवेष्टीत वस्तू) नियम, २०११ मधिल नियम २७ अंतर्गत केलेल्या आवेष्टीत वस्तूचे आयातदार यांच्या नोंदणीमध्ये फेरफार करता येते.
२.	आवेष्टीत वस्तूचे आयातदार म्हणून केलेल्या नोंदणीमध्ये फेरफार **करण्यासाठी आवश्यक स्वसाक्षांकीत कागदपत्रांची यादी-**	अ) आवेष्टीत वस्तू उत्पादक /आवेष्टक नोंदणी प्रमाणपत्र. आ) शुल्क जमा पावती, व (१) **नोंदणीकृत पत्यासाठी-** कारखाना नोंदणी प्रमाणपत्र/ दुकाने व आस्थापना अधिनियमानुसार नोंदणी प्रमाणपत्र/ सरकारी किंवा स्थानिक यंत्रणेने पारित केलेले अधिकृत दस्तऐवज. (२) उत्पादन किंवा आवेस्टन जागेसाठी - सरकारी किंवा स्थानिक संस्थेने पारित केलेले अधिकृत दस्तऐवज. (३) उत्पादीत किंवा आवेस्टीत करावयाच्या आवेस्टीत वस्तू- सुधारीत यादी
३.	**ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ**	https://maitri.maharashtra.gov.in, https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in व vaidhmapan.maharashtra.gov.in
४.	**आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)**	रुपये १००/-
५.	**शुल्क भरण्याची पद्धत**	ऑनलाईन (ग्रास प्रणालीद्वारे)
६.	**मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी**	२५ कार्यालयीन दिवस
७.	**मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी**	नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र.
८.	**सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी**	प्रथम अपिलीय अधिकारी- सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग. द्वितीय अपिलीय अधिकारी- अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

[१४] **सेवेचे नांव**- नामनिर्देशित व्यक्तीची नोंदणी करणे

१.	**सेवेचा संक्षिप्त तपशिल**	वैध मापन शास्त्र, अधिनियम २००९ मधिल कलम ४९(२) अंतर्गत कंपनीस नामनिर्देशित व्यक्तीची नोंदणी करता येते.
२.	नामनिर्देशित व्यक्तीची नोंदणी **करण्यासाठी आवश्यक स्वसाक्षांकीत कागदपत्रांची यादी**	१) आस्थापनेचे पॅनकार्ड. २) नामनिर्देशित व्यक्तीचे पॅनकार्ड. ३) संचालक/भागीदार बाबत सरकारी अथवा स्थानिक स्वराज्य संस्थेने पारित केलेले दस्तऐवज. ४) संचालक अथवा कंपनी सेक्रेटरी यांनी स्वाक्षरी केलेली रिझोलेशनची प्रमाणित प्रत. ५) नामनिर्देशित व्यक्तीचे मान्यतेबाबत पत्र.
३.	**ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ**	vaidhmapan.maharashtra.gov.in
४.	**आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)**	निरंक
५.	**शुल्क भरण्याची पद्धत**	निरंक
६.	**लागणारा कालावधी**	२५ कार्यालयीन दिवस
७.	**मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी**	नियंत्रक, वैध मापन शास्त्र
८.	**सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी**	प्रथम अपिलीय अधिकारी- सह सचिव/उप सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग. द्वितीय अपिलीय अधिकारी- अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग.

[१५] **सेवेचे नांव**- वैध मापन शास्त्र अधिनियम , २००९ अंतर्गत वजन वा माप यांची पडताळणी व मुद्रांकन करुन प्रमाणपत्र देणे (कार्यालयांतर्गत)

१.	**सेवेचा संक्षिप्त तपशिल**	वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९ मधिल कलम २४ अंतर्गत वजन वा माप यांची पडताळणी/फेरपडताळणी व मुद्रांकन करणे आवश्यक आहे.
२.	वजन वा माप यांची "पडताळणी/फेरपडताळणी" व मुद्रांकन करण्यासाठी **आवश्यक कागदपत्रांची यादी-**	अ) "पडताळणी" साठी- १) उत्पादक परवाना (अर्जदार वजन वा माप उत्पादक असल्यास). २) खरेदी पावती (अर्जदार वजन वा माप विक्रेता/ उपयोगकर्ता असल्यास) ३) नमुना मान्यता प्रमाणपत्र (लागू असल्यास) ४) ऑडीट अहवाल (लागू असल्यास) ५) संबधित सक्षम प्राधिकारी यांचे ना-हरकत प्रमाणपत्र (लागू असल्यास) ६) ग्रास चलन प्रत (स्क्रोल नंबर व तारीख असलेली) ७) मूळ उपकरण उत्पादकाने मिळविलेला अपग्रेडेड सुवुधाबाबत C-DAC किंवा इतर सक्षम शासकीय प्राधिकारी यांचा पुर्तता अहवाल. कागदपत्राबाबत सुचना- १) सादर केलेले वजन वा माप आयात केलेले किंवा इतर राज्या उत्पादीत झालेले असेल तर, खरेदी बील/बील ऑफ एंट्री, वजन वा माप यांचे आयातदार प्रमाणपत्र (अर्जदार आयातदार असेल तर) व अशा वजन वा माप यांना मान्यता प्रमाणपत्राची आवश्यकता असेल तर मान्यता प्रमाणपत्र २) जर राज्यांतर्गत उत्पादक असेल तर, सर्वसाधारणपणे दरवेळेस मान्यता प्रमाणपत्र अपलोड करण्याची आवश्यकता नाही. प्रथमतः पडताळणी व मुद्रांकन करत असलेल्या वजन वा माप यांचेबाबतीत मान्यता प्रमाणपत्र अपलोड करण्याबाबत निरीक्षक सांगू शकतील. ब) "फेरपडताळणी" साठी- १) शेवटचे पडताळणी प्रमाणपत्र २) ग्रास चलन प्रत (स्क्रोल नंबर व तारीख असलेली) ३) ऑडीट अहवाल (लागू असल्यास) ४) राज्यात किंवा इतर राज्यात प्रथम पडताळणी झाली असल्यास पडताळणी प्रमाणपत्र.
३.	**ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ**	https://maitri.maharashtra.gov.in व https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in
४.	**आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)**	दि.२०/४/२०१८ रोजीच्या अधिसुचनेनुसार vaidhmapan.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध)
५.	**शुल्क भरण्याची पद्धत**	ऑनलाईन (ग्रास प्रणालीद्वारे)
६.	**मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी**	५ कार्यालयीन दिवस
७.	**मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी**	निरीक्षक, वैध मापन शास्त्र.
८.	**सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी**	प्रथम अपिलीय अधिकारी- जिल्हा उपनियंत्रक, वैध मापन शास्त्र द्वितीय अपिलीय अधिकारी- प्रादेशिक विभाग सहनियंत्रक, वैध मापन शास्त्र.

[१६] सेवेचे नांव- वैध मापन शास्त्र अधिनियम , २००९ अंतर्गत वजन वा माप यांची पडताळणी व मुद्रांकन करुन प्रमाणपत्र देणे (कार्यालयाबाहेर)

१.	**सेवेचा संक्षिप्त तपशिल**	वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९ मधिल कलम २४ अंतर्गत वजन वा माप यांची पडताळणी/फेरपडताळणी व मुद्रांकन करणे आवश्यक आहे.
२.	वजन वा माप यांची "पडताळणी/फेरपडताळणी" व मुद्रांकन करण्यासाठी **आवश्यक कागदपत्रांची यादी**	अ) "पडताळणी" साठी- १) उत्पादक परवाना (अर्जदार वजन वा माप उत्पादक असल्यास). २) खरेदी पावती (अर्जदार वजन वा माप विक्रेता/ उपयोगकर्ता असल्यास) ३) नमुना मान्यता प्रमाणपत्र (लागू असल्यास) ४) ऑडीट अहवाल (लागू असल्यास) ५) संबधित सक्षम प्राधिकारी यांचे ना-हरकत प्रमाणपत्र (लागू असल्यास) ६) ग्रास चलन प्रत (स्क्रोल नंबर व तारीख असलेली) ७) मूळ उपकरण उत्पादकाने मिळविलेला अपग्रेडेड सुवुधाबाबत C-DAC किंवा इतर सक्षम शासकीय प्राधिकारी यांचा पुर्तता अहवाल. <u>कागदपत्रांबाबत सुचना-</u> १) सादर केलेले वजन वा माप आयात केलेले किंवा इतर राज्या उत्पादीत झालेले असेल तर, खरेदी बील/बील ऑफ एंट्री, वजन वा माप यांचे आयातदार प्रमाणपत्र (अर्जदार आयातदार असेल तर) व अशा वजन वा माप यांना मान्यता प्रमाणपत्राची आवश्यकता असेल तर मान्यता प्रमाणपत्र २) जर राज्यांतर्गत उत्पादक असेल तर, सर्वसाधारणपणे दरवेळेस मान्यता प्रमाणपत्र अपलोड करण्याची आवश्यकता नाही. प्रथमतः पडताळणी व मुद्रांकन करत असलेल्या वजन वा माप यांचेबाबतीत मान्यता प्रमाणपत्र अपलोड करण्याबाबत निरीक्षक सांगू शकतील. ब) "फेरपडताळणी" साठी- १) शेवटचे पडताळणी प्रमाणपत्र २) ग्रास चलन प्रत (स्क्रोल नंबर व तारीख असलेली) ३) ऑडीट अहवाल (लागू असल्यास) ४) राज्यात किंवा इतर राज्यात प्रथम पडताळणी झाली असल्यास पडताळणी प्रमाणपत्र.
३.	**ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ**	https://maitri.maharashtra.gov.in व https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in
४.	**आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)-**	दि.२०/४/२०१८ रोजीच्या अधिसुचनेनुसार (vaidhmapan.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध)
५.	**शुल्क भरण्याची पद्धत**	ऑनलाईन (ग्रास प्रणालीद्वारे)
६.	**मंजुरीसाठी लागणारा कालावधी**	३० कार्यालयीन दिवस
७.	**मंजुर करणारे सक्षम प्राधिकारी**	निरीक्षक, वैध मापन शास्त्र
८.	**सेवेसंदर्भात तक्रार निवारण करणारे अपिलीय अधिकारी**	प्रथम अपिलीय अधिकारी- जिल्हा उपनियंत्रक, वैध मापन शास्त्र द्वितीय अपिलीय अधिकारी- प्रादेशिक विभाग सहनियंत्रक, वैध मापन शास्त्र.

जोडपत्र-२

विभागाच्या/कार्यालयाच्या दर्शनी भागात प्रसिद्ध करावयाचा सेवा निहाय नागरिकांच्या सनदेचा नमुना

विभागाचे/कार्यालयाचे नाव: नियंत्रक शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा, मुंबई /जिल्हा पुरवठा अधिकारी कार्यालय/अन्नधान्य वितरण अधिकारी कार्यालय/ तहसिल कार्यालय

अ. क्र.	सेवेचे नाव	सेवा मंजूर करण्याची कालमर्यादा (कार्य दिन)	सेवा मंजूर करणारे प्राधिकरण/ अधिकारी	तक्रार दाखल करण्यासाठी संबंधित अपिलीय प्राधिकारी	
				प्रथम अपीलीय प्राधिकारी	द्वितीय अपीलीय प्राधिकारी
१	२	३	४	५	६
१.	नवीन शिधावाटप पत्रिका काढणे.	३० दिवस	शिधावाटप अधिकारी/ क्षेत्रीय अधिकारी/ तहसीलदार/ अन्न वितरण अधिकारी	सहायक नियंत्रक शिधावाटप / अन्नधान्य वितरण अधिकारी / जिल्हा पुरवठा अधिकारी	उपनियंत्रक शिधावाटप / उप आयुक्त (पुरवठा)
२.	१. शिधावाटप पत्रिकेतील नावाची दुरुस्ती. २. शिधावाटप पत्रिकेत नाव समाविष्ट करणे. ३. शिधावाटप पत्रिकेतून नाव कमी करणे. ४. शिधावाटप पत्रिकेतील पत्ता बदलणे.	०३ कामाचे दिवस गृह भेट आवश्यक असल्यास, ३० दिवस, अन्यथा ०३ कामाचे दिवस ०३ कामाचे दिवस ३० दिवस	शिधावाटप अधिकारी/ क्षेत्रीय अधिकारी/ तहसीलदार/ अन्नधान्य वितरण अधिकारी	सहायक नियंत्रक शिधावाटप / अन्नधान्य वितरण अधिकारी/ जिल्हा पुरवठा अधिकारी	उपनियंत्रक शिधावाटप / उप आयुक्त (पुरवठा)

३.	१. दुय्यम शिधापत्रिका (खराब/ फाटलेली इत्यादी) २. दुय्यम शिधापत्रिका (शिधापत्रिका गहाळ झाल्यास)	गृह भेट आवश्यक असल्यास, ३० दिवस, अन्यथा ०६ दिवस ३० दिवस	शिधावाटप अधिकारी/ क्षेत्रीय अधिकारी/ तहसीलदार/ अन्नधान्य वितरण अधिकारी	सहायक नियंत्रक शिधावाटप / अन्नधान्य वितरण अधिकारी/ जिल्हा पुरवठा अधिकारी	उपनियंत्रक शिधावाटप / उपआयुक्त (पुरवठा)
४.	नवीन रास्तभाव दुकान परवाना	उद्घोषणेनंतर १८० दिवस	नियंत्रक शिधावाटप / अन्नधान्य वितरण अधिकारी/ जिल्हा पुरवठा अधिकारी	विभागीय आयुक्त/ जिल्हाधिकारी	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ विभागीय आयुक्त
५.	रास्तभाव दुकानाच्या परवान्याचे नूतनीकरण	९० दिवस	उप नियंत्रक शिधावाटप / अन्नधान्य वितरण अधिकारी/ जिल्हा पुरवठा अधिकारी	नियंत्रक शिधावाटप / जिल्हाधिकारी	विभागीय आयुक्त
६.	किरकोळ केरोसीन विक्री परवाना	१८० दिवस	अन्नधान्य वितरण अधिकारी/ जिल्हा पुरवठा अधिकारी	जिल्हाधिकारी	विभागीय आयुक्त
७.	किरकोळ केरोसीन विक्रीच्या परवान्याचे नूतनीकरण	९० दिवस	अन्नधान्य वितरण अधिकारी/ जिल्हा पुरवठा अधिकारी	जिल्हाधिकारी	विभागीय आयुक्त

जोडपत्र-२

विभागाच्या/कार्यालयाच्या दर्शनी भागात प्रसिद्ध करावयाचा सेवा निहाय नागरिकांच्या सनदेचा नमुना

विभागाचे/कार्यालयाचे नाव: नियंत्रक वैधमापन शास्त्र कार्यालय

अ. क्र.	सेवेचे नाव	सेवा मंजूर करण्याची कालमर्यादा (कार्य दिन)	सेवा मंजूर करणारे प्राधिकरण/ अधिकारी	तक्रार दाखल करण्यासाठी संबंधित अपिलीय प्राधिकारी	
				प्रथम अपीलीय प्राधिकारी	द्वितीय अपीलीय प्राधिकारी
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)
१.	वजन वा मापे उत्पादकाकरिता परवाना देणे.	३५ दिवस	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
२.	वजन वा मापे उत्पादकाच्या परवान्याचे नूतनीकरण	स्वयंचलित-नूतनीकरण	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
३.	वजन वा मापे उत्पादक परवान्यामध्ये फेरफार	३५ दिवस	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
४.	वजन वा मापे दुरुस्तीकरीता परवाना देणे	३५ दिवस	१) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र २) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
५.	वजन वा मापे दुरुस्ती परवाना नूतनीकरण	स्वयंचलित-नूतनीकरण	१) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र २) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र ३) जिल्हा उप नियंत्रक , वैधमापनशास्त्र	१) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र ३) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग ३) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र

६.	वजन वा मापे दुरुस्ती परवान्यामध्ये फेरफार	३५ दिवस	१) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र २) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
७.	वजन वा मापे विक्रेता म्हणून परवाना देणे	३५ दिवस	१) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र २) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र ३) जिल्हा उप नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र ३) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग ३) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र
८.	वजन वा मापे विक्रेता परवाना नूतनीकरण	स्वयंचलित-नूतनीकरण	१) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र २) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र ३) जिल्हा उप नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र ३) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) सह सचिव/ उप सचिव अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग ३) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र
९.	वजन व मापे विक्रेता परवान्यामध्ये फेरफार	३५ दिवस	१) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र २) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र ३) जिल्हा उप नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र ३) प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	१) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग २) सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग ३) नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र

१०.	वैधमापनशास्त्र (आवेष्टित वस्तू) नियम, २०११ अंतर्गत आवेष्टित वस्तूंचे उत्पादक / आवेष्टक यांची नोंदणी करणे.	२५ दिवस	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
११	वैधमापनशास्त्र (आवेष्टित वस्तू) नियम, २०११ अंतर्गत आवेष्टित वस्तूंचे उत्पादक/ आवेष्टक यांच्या नोंदणीत फेरफार करणे.	२५ दिवस	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
१२	वैधमापनशास्त्र (आवेष्टित वस्तू) नियम, २०११ अंतर्गत आवेष्टित वस्तूंचे आयातदार यांची नोंदणी करणे.	२५ दिवस	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
१३.	वैधमापनशास्त्र (आवेष्टित वस्तू) नियम, २०११ अंतर्गत आवेष्टित वस्तूंचे आयातदार यांच्या नोंदणीत फेरफार करणे.	२५ दिवस	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
१४.	नामनिर्देशित व्यक्तीची नोंदणी करणे.	२५ दिवस	नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	सह सचिव/ उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग	प्रधान सचिव/ सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
१५.	वैधमापनशास्त्र अधिनियम, २००९ अंतर्गत वजन वा मापे यांची पडताळणी व मुद्रांकन करुन प्रमाणपत्र देणे.	कार्यालयांतर्गत ५ दिवस	सहायक नियंत्रक/ निरीक्षक, वैधमापनशास्त्र	जिल्हा उप नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र

१६.	वैधमापनशास्त्र अधिनियम, २००९ अंतर्गत वजन वा मापे यांची पडताळणी व मुद्रांकन करुन प्रमाणपत्र देणे.	कार्यालयाच्या बाहेर ३० दिवस	सहायक नियंत्रक/ निरीक्षक, वैधमापनशास्त्र	जिल्हा उप नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र	प्रादेशिक सह नियंत्रक, वैधमापनशास्त्र

जोडपत्र - ३

विभागाच्या / कार्यालयाच्या दर्शनी भागात प्रसिध्द करावयाचा योजनानिहाय नागरिकांच्या सनदेचा नमुना

विभागाचे / कार्यालयाचे नाव :- अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

अ.क्र.	योजनेचे नाव	योजना मंजूर करण्याची कालमर्यादा	योजना मंजूर करणारे प्राधिकरण / अधिकारी	विलंब झाल्यास तक्रार दाखल करण्यासाठी संबंधित अधिकारी
१.	औरंगाबाद व अमरावती विभागातील सर्व तसेच नागपूर विभागातील वर्धा जिल्ह्यातील एपीएल (केशरी) शिधापत्रिकाधारक शेतकऱ्यांना अन्नधान्याऐवजी थेट रोख रक्कम हस्तांतरण योजना.	प्रतिमाह (नियमित चालणारी प्रक्रीया)	तहसिलदार	जिल्हा पुरवठा अधिकारी

<u>जोडपत्र - ४</u>

संकेतस्थळावर प्रसिध्द करावयाच्या योजनानिहाय नागरिकांच्या सनदेचा नमुना

विभागाचे / कार्यालयाचे नाव :- अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

योजनेचे नाव :- औरंगाबाद व अमरावती विभागातील सर्व तसेच नागपूर विभागातील वर्धा जिल्ह्यातील एपीएल (केशरी) शिधापत्रिकाधारक शेतकऱ्यांना अन्नधान्याऐवजी थेट रोख रक्कम हस्तांतरण योजना सुरु करण्याबाबत.

१.	योजनेचा संक्षिप्त तपशिल	राज्यातील छत्रपती संभाजीनगर, जालना, नांदेड, बीड, उस्मानाबाद, परभणी, लातूर, हिंगोली, अमरावती, वाशिम, अकोला, बुलढाणा, यवतमाळ व वर्धा अशा १४ शेतकरी आत्महत्याग्रस्त जिल्ह्यांतील राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत समाविष्ट न झालेल्या एपिएल (केशरी) शिधापत्रिकाधारक शेतकरी लाभार्थ्यांना माहे जानेवारी, २०२३ पासून अन्नधान्याऐवजी प्रतिमाह प्रति लाभार्थी ₹ १५०/- इतक्या रोख रकमेच्या थेट हस्तांतरणाची (Direct Benefit Transfer-DBT) योजना कार्यान्वित करण्याबाबतचा निर्णय दि.२८.०२.२०२३ च्या शासन निर्णयान्वये घेण्यात आलेला आहे. तथापि, विभागाच्या शासन परिपत्रक दि.२०.०६.२०२४ अन्वये, लाभार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या लाभामध्ये वाढ करण्यात आली असून माहे एप्रिल, २०२४ पासून प्रतिमाह प्रति लाभार्थी ₹ १७०/- इतक्या रकमेचे वितरण येते.
२.	योजनेच्या पात्रतेचे निकष	राज्यातील औरंगाबाद, जालना, नांदेड, बीड, उस्मानाबाद, परभणी, लातूर, हिंगोली, अमरावती, वाशिम, अकोला, बुलढाणा, यवतमाळ व वर्धा अशा १४ शेतकरी आत्महत्याग्रस्त जिल्ह्यांतील राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत समाविष्ट न झालेल्या एपिएल (केशरी) शिधापत्रिकाधारक शेतकरी
३.	योजनेसाठी आवश्यक कागदपत्रे	१. शिधापत्रिकेवर नोंद असलेल्या सर्व सदस्यांचे आधार क्रमांक शिधापत्रिका व्यवस्थापन प्रणाली (RCMS) वर सलंग्न असणे आवश्यक. २. आधार संलग्न बँकखाते
४.	योजनेसाठी ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी विभागाचे संकेतस्थळ	--
५.	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	--
६.	शुल्क भरण्याची पध्दत	--
७.	योजना मंजूरीसाठी लागणारा कालावधी	--
८.	योजना मंजूर करणारे सक्षम प्राधिकारी	तहसिलदार
९.	योजनेसंदर्भात तक्रार निराकरण करणारे अधिकारी	संबंधित जिल्ह्याचे जिल्हा पुरवठा अधिकारी